

41 שְׁהִיָּה חֲבוּשׁ בְּבֵית הָאֱסוּרִים וַיֵּצֵא, וְסִימְנָהּ⁴ וְכָל הַחַיִּים, 41
 42 רְאֵשֵׁי-תַבּוֹת חוֹלָה שְׁתַּרְפָּא יִסּוּרִין אֲסִיר שֶׁשְׂתַּחֲרַר יָם יוֹרֵי הַיָּם 42
 43 לְאַחַר שְׁחֹזְרוּ לִיבֶשֶׁה מְדַבֵּר הוֹלֵכִי מְדַבְּרֵי שֶׁהִגִּיעוּ לִמְחֹזוּ חֲפָצִים, יוֹדוּךָ 43
 44 סֵלָה⁵, הִרִי אַרְבַּעַה אֵלֶּה שְׁחִיבִים לְבָרֵךְ הַגּוֹמֵל נְרַמּוּזִים בְּמִלֵּה "חַיִּים" 44
 45 שְׁבַמִּילִים "וְכָל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֵלָה" 45
 46 בְּבִרְכַת הוֹדָאָה שְׁבַתְפִּילַת שְׁמוּנָה 46
 47 עֶשְׂרָה, וְהַטַּעַם שְׁחִיבִים לְהוֹדוֹת לָהּ 47
 48 הוּא לְפִי שְׁהִיּוּ בְּמִקּוֹם וּמַצָּב 48
 49 שֶׁל סַפְנָה, וְנִיּוּצוֹלוּ מִמְּנָה, 49
 50 וְלֹא עוֹד אֵלֶּה אֶלֶּא שְׁהַהֲצֵלָה 50
 51 הֵיְתָה בְּאוֹפֵן נָסִי, כְּמוֹכֵן 51
 52 מִמָּה שְׁכַתּוּב⁶ בְּפָרֵךְ קֹז בְּתַהֲלִים 52
 53 הַעוֹסֵק בְּהוֹדָאָה לָהּ שֶׁל אַרְבַּעַה סוּגִים 53
 54 אֵלּוּ יוֹדוּ לָהּ חֲסָדוֹ (כִּיּוֹן 54
 55 שְׁהַחֲסָד הִיָּה בְּאוֹפֵן שֶׁל) 55
 56 וְנִפְלְאוֹתָיו לְבָנֵי אָדָם בְּדֶרֶךְ פֶּלֶא 56
 57 וְנִסִּים. 57
 58 וְלְכַאוּרָה צְרִיף לְהַבִּינִי, לְמָה 58
 59 עָשָׂה ה' כְּכֹה שִׁיבְאוּ תַחֲלָה 59
 60 לְמַצָּב שֶׁל סַפְנָה, וְאַחֲרֵיכֶן 60
 61 יִבְטַל הַקְּב"ה אֶת הַסַּפְנָה 61
 62 בְּאוֹפֵן שֶׁל נִפְלְאוֹת וְנִסִּים, אֵף 62
 63 שֶׁלֹּא עֲבִיד קוֹדֵשׁ-בְּרִיף-הוּא 63
 64 נִיֶּסָא לְמַגְנָא⁷ אֵף שְׁאִין הַקְּדוּשׁ 64
 65 בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה נִסִּים לְחִינָם (אֵלֶּה רַק 65
 66 כֹּאשֶׁר אֵין מְרַצָּא אַחֲרָי וּמְדוּעַ עֲשָׂה 66
 67 הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְלַכְתַּחֲלִילָה שְׁהָאֲרָם 67
 68 יְהִיָּה בְּמַצָּב כּוּזָה שְׁכַדִּי לְצַאת מִמְּנֵה 68
 69 יְהִיָּה צוֹרֵךְ בְּנִסִּים? 69
 70 וְעַל-כֵּן בְּרַחֲמֵי בְּהִכְרַת צְרִיף לּוֹמַר, 70
 71 שְׁיִשְׁנֵנוּ עֵילוּי יִתְרוֹן מִיּוֹהַד 71
 72 שְׁנִפְעַל דְּוָקָא עַל-דִּי-יִזְהָ 72
 73 שְׁתַּחֲלָה נְכַנְסוּ אַרְבַּעַה הַנְּז"ל 73
 74 (שְׁמֵרוּמְזִים בְּרֵאשֵׁי-תַבּוֹת 74
 75 דְּ"חַיִּים") לְמַעֲמַד וּמַצָּב שֶׁל 75
 76 סַפְנָה סַכְנַת-חַיִּים, וְאַחֲרֵיכֶן 76
 77 בְּטֵלָה הַסַּפְנָה, בְּרוּךְ נִסִּים, שְׁאֹז 77

1 נוסח ברכת הגומל לאלה שחייבים להודות (כפי שיפורט להלן): 1
 2 בְּרוּךְ הַגּוֹמֵל לְחַיִּים טוֹבוֹת שְׁגַמְלָנִי טוֹב¹, וּמְדַיֵּק בְּעַל 2
 3 הַגְּאוּלָּה וְהַשְׁמָחָה הַרְבִּי הַרְבִּי², חוֹתְנֵנוּ שֶׁל הַרְבִּי בְּמַאֲמָרוֹ דְּבוּרֵי- 3
 4 הַמְּתַחֲלִיל זֶה הַפּוֹתַח בְּמִילִים אֵלּוּ, "בְּרוּךְ הַגּוֹמֵל", שְׁאֲמָרוּ בִּי"ג תַּמּוּז 4
 5 יוֹם גְּאוּלְתוֹ מִמַּאֲסָרוֹ בְּרוּסִיָּה 5
 6 הַסּוּבִיִּיתִי, בִּשְׁנַת תַּרְפ"ז לְפָנֵי 6
 7 אַרְבַּעִין שְׁנִין², תְּקוּפָה בַּעֲלַת 7
 8 מִשְׁמַעוֹת מִיּוֹחַדָּת, כְּפִי שְׁחַכְמִינוּ ז"ל 8
 9 לְמַדוּ מִהַפְּסוּקִים "וְאוֹלֵךְ אַתְּכֶם בְּמַדְבַּר 9
 10 אַרְבַּעִים שָׁנָה", "וְלֹא נָתַן ה' לָכֶם לֵב 10
 11 לְדַעַת עֵינַיִם לְרֹאוֹת וְאוֹזְנַיִם לְשִׁמּוֹעַ עַד 11
 12 הַיּוֹם הַזֶּה" שְׁאִין אָדָם עוֹמֵד עַל דַּעַת 12
 13 רַבּוּ עַד אַרְבַּעִים שָׁנָה", וְעַל כֵּן שׁוֹאֵל 13
 14 הַרְבִּי הַרְבִּי³ בְּמַאֲמָר הַנִּזְכָּר דְּצְרִיף 14
 15 לְהַבִּינִי, לְמָה נִשְׁתַּנָּה נוֹסַח 15
 16 בְּרַכָּה זֹאת בְּבִרְכַת הַגּוֹמֵל מִבְּרַכַת 16
 17 הַנִּסִּים שְׁאֲמָר בְּרוּךְ שְׁעָשָׂה לִי 17
 18 נִסִּים, וְהִיָּה צְרִיף לְהִיּוֹת נוֹסַח 18
 19 הַבְּרַכָּה שֶׁל בְּרַכַת הַגּוֹמֵל, בְּדוּמָה 19
 20 לְכֵן בְּרוּךְ שְׁעָשָׂה לִי אִישִׁית 20
 21 טוֹב וְלָמָּה קִבְּעוּ כַּחֲמִים נוֹסַח כְּלָלִי 21
 22 "בְּרוּךְ הַגּוֹמֵל לְחַיִּים טוֹבוֹת"? 22
 23 וּמַשְׁמִיךְ הַרְבִּי הַרְבִּי³ בְּמַאֲמָר: 23
 24 וְהִנֵּה יְדוּעַ דִּירִידַת הַנְּשָׁמָה 24
 25 מִלְּמַעְלָה בְּגוּף הַגִּשְׁמִי בְּעוֹלָם הַזֶּה 25
 26 הַגִּם שְׁהִיא יְרִידָה גְּדוּלָּה 26
 27 בְּמַאֲד, מִמִּקּוֹם גְּבוּהָ בִּיּוֹתָר לְמִקּוֹם 27
 28 נְמוּךְ בִּיּוֹתָר הִנֵּה יְרִידָה זֹאת צוֹרֵף 28
 29 עֲלֵיהָ וְכוּ' כִּכֵּל זֹאת הִיִּידֵה הַזֶּה 29
 30 כְּדֹאִית כִּי שְׁכּוּפּוֹ שֶׁל דְּבַר הִיא מְבִיאָה 30
 31 לְעֵלְיָה גְּדוּלָּה, לְמַצָּב נַעֲלָה יוֹתֵר 31
 32 מֵאֲשֶׁר קוֹדֵם הִיִּידֵה. 32
 33 וְיִשׁ לְבָאֵר הַמְּשָׁף וְקִישׁוֹר 33
 34 הַעֲנִינִים בְּמַאֲמָר. דְּהִנֵּה, 34
 35 הַחַיִּיב דְּבְרַכַת הַגּוֹמֵל הוּא 35
 36 כְּדֹאִית כְּפִי שְׁמוּבָא בְּגַמְרָא³ 36
 37 אַרְבַּעַה צְרִיכִין לְהוֹדוֹת לְבָרֵךְ 37
 38 הַגּוֹמֵל (כְּשִׁיּוּצָאִין מִן הַסַּפְנָה), 38
 39 יוֹרְדֵי הַיָּם, הוֹלְכֵי מְדַבְּרוֹת, 39
 40 מִי שְׁהִיָּה חוֹלָה וְנִתְרַפָּא, וּמִי 40

בס"ד. י"ב תמוז, ה'תשכ"ז
(הנחה בלתי מוגה)

1 בְּרוּךְ הַגּוֹמֵל לְחַיִּים טוֹבוֹת שְׁגַמְלָנִי טוֹב¹, 1
 2 וּמְדַיֵּק בְּעַל הַגְּאוּלָּה וְהַשְׁמָחָה בְּמַאֲמָרוֹ 2
 3 דְּבוּרֵי-הַמְּתַחֲלִיל זֶה שְׁאֲמָרוּ בִּי"ג תַּמּוּז לְפָנֵי 3
 4 אַרְבַּעִין שְׁנִין², דְּצְרִיף לְהַבִּינִי, לְמָה נִשְׁתַּנָּה נוֹסַח 4
 5 בְּרַכָּה זֹאת מִבְּרַכַת הַנִּסִּים שְׁאֲמָר בְּרוּךְ שְׁעָשָׂה לִי 5
 6 נִסִּים, וְהִיָּה צְרִיף לְהִיּוֹת נוֹסַח הַבְּרַכָּה בְּרוּךְ שְׁעָשָׂה 6
 7 לִי טוֹב. וּמַשְׁמִיךְ בְּמַאֲמָר: וְהִנֵּה יְדוּעַ דִּירִידַת 7
 8 הַנְּשָׁמָה בְּגוּף הַגִּם שְׁהִיא יְרִידָה גְּדוּלָּה בְּמַאֲד, 8
 9 הִנֵּה יְרִידָה זֹאת צוֹרֵף עֲלֵיהָ וְכוּ'.

10 וְיִשׁ לְבָאֵר הַמְּשָׁף וְקִישׁוֹר הַעֲנִינִים בְּמַאֲמָר. 10
 11 דְּהִנֵּה, הַחַיִּיב דְּבְרַכַת הַגּוֹמֵל הוּא כְּדֹאִית 11
 12 בְּגַמְרָא³ אַרְבַּעַה צְרִיכִין לְהוֹדוֹת (כְּשִׁיּוּצָאִין מִן 12
 13 הַסַּפְנָה), יוֹרְדֵי הַיָּם, הוֹלְכֵי מְדַבְּרוֹת, מִי שְׁהִיָּה 13
 14 חוֹלָה וְנִתְרַפָּא, וּמִי שְׁהִיָּה חֲבוּשׁ בְּבֵית הָאֱסוּרִים 14
 15 וַיֵּצֵא, וְסִימְנָהּ⁴ וְכָל הַחַיִּים, רְאֵשֵׁי-תַבּוֹת חוֹלָה 15
 16 יִסּוּרִין יָם מְדַבֵּר, יוֹדוּךָ סֵלָה⁵, לְפִי שְׁהִיּוּ בְּמִקּוֹם 16
 17 וּמַצָּב שֶׁל סַפְנָה, וְנִיּוּצוֹלוּ מִמְּנָה, וְלֹא עוֹד אֵלֶּה 17
 18 שְׁהַהֲצֵלָה הֵיְתָה בְּאוֹפֵן נָסִי, כְּמוֹכֵן מִמָּה 18
 19 שְׁכַתּוּב⁶ יוֹדוּ לָהּ חֲסָדוֹ (כִּיּוֹן שְׁהַחֲסָד הִיָּה 19
 20 בְּאוֹפֵן שֶׁל) וְנִפְלְאוֹתָיו לְבָנֵי אָדָם. וְלְכַאוּרָה 20
 21 צְרִיף לְהַבִּינִי, לְמָה עָשָׂה ה' כְּכֹה שִׁיבְאוּ תַחֲלָה 21
 22 לְמַצָּב שֶׁל סַפְנָה, וְאַחֲרֵיכֶן יִבְטַל הַקְּב"ה אֶת 22
 23 הַסַּפְנָה בְּאוֹפֵן שֶׁל נִפְלְאוֹת וְנִסִּים, אֵף שֶׁלֹּא עֲבִיד 23
 24 קוֹדֵשׁ-בְּרִיף-הוּא נִיֶּסָא לְמַגְנָא⁷. וְעַל-כֵּן בְּרַחֲמֵי 24
 25 צְרִיף לּוֹמַר, שְׁיִשְׁנֵנוּ עֵילוּי שְׁנִפְעַל דְּוָקָא עַל-דִּי- 25

26 זֶה שְׁתַּחֲלָה נְכַנְסוּ אַרְבַּעַה הַנְּז"ל (שְׁמֵרוּמְזִים בְּרֵאשֵׁי-תַבּוֹת דְּ"חַיִּים) לְמַעֲמַד 26
 27 וּמַצָּב שֶׁל סַפְנָה, וְאַחֲרֵיכֶן בְּטֵלָה הַסַּפְנָה, שְׁאֹז מְתַגַּלָּה חֲסָדוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו שֶׁל 27

1) ראה ברכות נד, ב. תושו"ע או"ח סרי"ט ס"ב. סידור אדה"ז במקומו. סדר ברכת הנהנין לאדה"ז פ"ג ס"ב. 2) תרפ"ז.
 נדפס בקונטרס יד - סה"מ קונטרסים ח"א קפג, א ואילך (ואח"כ בסה"מ תרפ"ז ס"ע רח ואילך). י"ל בהוצאה שלישית
 (בתאריך ג' תמוז) ל"ב תמוז שנה זו. וראה גם ד"ה זה דש"פ פנחס (סה"מ קונטרסים שם קפד, ב. תרפ"ז ע' ריא). 3) ברכות
 שם (ובפרש"י). 4) תושו"ע או"ח שם ס"א. 5) תפלת העמידה. 6) תהלים קז, ח. טו. כא. לא. 7) ראה דרשות הר"ן דרוש ח

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 מתגלה חסדו ונפלאותיו של הקב"ה ומתפרסם בפרהסיא, כולל גם המלאכים¹⁰, שאף המלאכים נבראו באמצעות הדיבור של
2 ברסוס, במעמד עשרה מישראל, שהרי צריך לאודווי קמי הקדוש ברוך הוא כמו שכתוב¹¹ בדבר הוי' שמים נעשו
3 עשרה⁸ להודות (לברך ברכת הגומל) בפני עשרה, וכך הנס מתפרסם. וברוח פיו כל צבאם, הרי שצבא השמים נברא "בדבר הוי'", הדיבור
4 וכדי לבאר זאת, את היתרון שנפעל דווקא על ידי שתחילה יש מצב העליון, ואם כן הנשמות ששורשם במחשבה הם למעלה מהמלאכים
5 של סכנה מקשר במאמר ענין ששורשם בדיבור אלא עוד זאת,
6 זה של ברכת הגומל עם ענין שיעלו במחשבה, הינו¹²,
7 הדומה לו, ואדרבה, ענין שבמחשבה גופא, במחשבה
8 שאינו רק ענין דומה אלא שהוא העליונה עצמה שיש בה פמה
9 עיקר ושורש הענין, של עלייה דרגות, הרי הם נשמות ישראל
10 מתוך ירידה, הצלה מתוך סכנה שזהו בתכלית העליוני, בדרגה הגבוהה
11 פללות הענין דירידת הנשמה שזהו פללות הענין דירידת הנשמה בגוף, שהיא
12 בגוף, שהיא ירידה גדולה ירידה גדולה במאד, ואף-על-פי-כן הרי היא
13 במאד, ואף-על-פי-כן למרות צורף עליה.
14 שהיא ירידה גדולה ביותר ולכאורה
15 היידיה היא סתירה לעלייה הרי היא
16 צורף עליה.
17 (ב) והענין בזה, כפי שמבאר בבור-המתחיל
18 הרבי הרי"צ, בעל הגאולה של י"ביג ברוף הגומל לחיבים טובות
19 תמוז בבור-המתחיל במאמר (השני) שאמרו ביום השבת-קודש (שאז ברף
20 הפותח במילים ברוף הגומל היא ירידה גדולה ועצומה במאד מאד, דהנשמה
21 לחיבים טובות (השני) שנאמר כמו שהיא למעלה קודם בואה בגוף הרי שרשה
22 בעקבות השחרור מהמאסר בשנת מביחנת המחשבה, וכמאמר ישראל עלו
23 תרפ"ז, לאחר המאמר הראשון שנאמר במחשבה⁹, והינו, שלא זו בלבד ששורש
24 עם שחרורו ב"ג תמוז) שאמרו הנשמות הוא ממחשבה שלמעלה מהדבור,
25 ביום השבת-קודש (שאז שהוא שרש כל שאר הנבראים, כולל גם
26 ברף ברכת הגומל), דהנה המלאכים¹⁰, כמו שכתוב¹¹ בדבר הוי' שמים
27 נודע דירידת הנשמה בגוף נעשו וברוח פיו כל צבאם, אלא עוד זאת,
28 היא ירידה גדולה ועצומה שיעלו במחשבה, הינו¹², שבמחשבה גופא,
29 במאד מאד, כיוון שהנשמה באה שיש בה פמה דרגות, הרי הם בתכלית העליוני,
30 ממקום נעלה מאד ויורדת למקום ועד שהנשמות מושגות בעצמותו יתברך.
31 נמוך מאד, כפי שהולך ומפרט ונשמה זו, נשמה שנתת בי טהורה היא¹³,
32 דהנשמה כמו שהיא למעלה נמשכת ויורדת בהשתלשלות המדרגות
33 בעולמות הרוחניים העליונים קודם דבראיתה יצרתה ונפתחה עד לעולם העשיה,
34 בואה בגוף הרי שרשה מביחנת המחשבה העליונה
35 האלוקית, וכמאמר חכמינו ז"ל שזוהי ירידה עצומה, מאיגרא רמה לבירא
36 ישראל עלו במחשבה⁹, עמיקתא¹⁴, בדרף ארוכה ביותר, ועד לאופן
37 נשמות ישראל עלו במחשבתו של דאין-ערוף, והרי כל¹⁵ הדרכים בחזקת סכנה¹⁶.
38 הקדוש ברוך הוא והינו, שלא זו
39 בלבד ששורש הנשמות הוא ממחשבה שלמעלה פל¹⁵ הדרכים בחזקת סכנה¹⁶,
40 מהדבור, שהוא הדיבור העליון

הקדמה הא' (8) ברכות שם. 9) ב"ר פ"א, ד. 10) ראה תו"א יתרו עא, א. סה"מ תרנ"ד ע' רסו. ובכ"מ. 11) תהלים לג, ו. 12) ראה לקו"ת שה"ש יט, ב. סה"מ תרנ"ד שם. 13) ברכת "אלקי נשמה". 14) לשון חז"ל - חגיגה ה, ב. 15) ע"פ לשון חז"ל - ירושלמי ברכות פ"ד ה"ד. קה"ר פ"כ, ב. 16) ראה לקו"ת אחרי כה, ג. סה"מ תרצ"ב ע' קמח.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 קצהה כאשר האדם נמצא במקום סכנה) שכל הדרכים (מחוץ למקום יישוב) 2 הם בחזקת סכנה, ועל משקל זה נאמר כאן, כדי להדגיש את גדול הירידה 3 של הנשמה משרושה ומקורה ועד ההתלבשות בגוף גשמי בעולם הזה, שהיא 4 דרך ארוכה, וממילא מסוכנת. כי מאחר ש"כל הדרכים בחזקת סכנה" יש 5 חשש שהאדם לא ימלא את שליחות 6 הנשמה שלו כראוי. 7 **וּמִמְשִׁיף בְּמֵאָמַר**, 8 ומפרט את הסכנה שבירידת הנשמה 9 בגוף, **דְּהִנְהָ אֶמְרוּ רְבוּתֵינוּ** 10 **ז"ל** 17 בגמרא **יִצְרוּ שֶׁל אָדָם** 11 **מִתְגַּבֵּר עָלָיו בְּכָל יוֹם וּמִבְּקֵשׁ** 12 **הַמֵּיתוֹ**, ברוחניות, **שֶׁנֶּאֱמַר** 18 13 **צוּפָה רָשָׁע לְצַדִּיק וּמִבְּקֵשׁ** 14 **לְהַמִּיתוֹ וְכוּ'**, (וזה לשון הגמרא: 15 אמר רב יצחק יצרו של אדם מתחדש 16 עליו בכל יום שנאמר רק רע כל היום. 17 ואמר רבי שמעון בן לוי יצרו של אדם 18 מתגבר עליו בכל יום ומבקש המיתו 19 שנאמר צופה רשע לצדיק ומבקש 20 להמיתו, ואלמלא הקדוש-ברוך-הוא 21 עוזרו אין יכול לו שנאמר אלוקים לא 22 יעזבנו בידו) ועוד אמרו חכמינו ז"ל 23 בגמרא **יִצְרֵה־הָרַע כּוֹי יוֹשֵׁב בֵּין** 24 **ב' מִפְתָּחֵי הַלֵּב וְכוּ'** 19 (וזה 25 לשון הגמרא: "אמר רב יצו הרע דומה 26 לזכוב ויושב בין שני מפתחי הלב, 27 שנאמר זכובי מות יביאש יביע שמן 28 ורוקח"). 29 **וְהִעֲנִין הוּא, שְׂבָהּ** באמצעות 30 מאמרי חכמינו ז"ל אלו **מִבְּאֵר** 31 **גּוֹדֵל הַיְרִידָה** של הנשמה מלמעלה 32 למטה **בְּפִרְטוּת יוֹתֵר, שְׁלֵא זו** 33 **בְּלִבְד שִׁישְׁנָה הַיְרִידָה** 34 **בְּקִדוּשָׁה גּוֹפֵא**, בסדר השתלשלות 35 הדרגות בקדושה עצמה **וּבְאֹפֶן** 36 **שֶׁל אֵינִי-עֲרוּף** ללא יחס והשוואה 37 בין ה"למעלה" וה"למטה", **מִצַּד** 38 **פְּלָלוֹת עֲנִין סֵדֵר** 39 **הַשְּׁתַּלְשְׁלוֹת** של יירדת האור האלוקי מדרגה לדרגה **עַל-יְדֵי כִּמְה** 40 **עֲנִינִים שֶׁל צִמְצוּמִים** בעוצמת ההארה **וּפְרָסְאוֹת** שמבדילות ומהוות 41 כיסוי על הארת האור האלוקי כמו מסך ווילון (כתרגום אונקלוס על הפסוק 42 "והבדילה הפרוכת" - "פרסא") **וּמִסְפִּים** המבדילים ומעלמים, **עַד** 43 **שֶׁהִנְשָׂמָה בָּאָה לְעוֹלָם הַנְּהָה הַתַּחְתּוֹן** שהוא עולם תחתון ונמוך עד

כדי כך **שֶׁאֵין לְמִטָּה הֵימָנוּ וּמִתְלַבֶּשֶׁת בְּגוּף, בִּירָא עֲמִיקְתָּא**, 44 הנמשל לבור עמוק, כדי להמחיש את גדול הירידה, **וְעַל-אַחַת-פְּמָה-** 45 **וְכִמְה** אם ב'סדר השתלשלות' עצמו הפער בין הדרגות הכי עליונות לדרגות 46 הכי תחתונות הוא גדול ועצום, קל-וחומר **שְׁזוּהֵי יְרִידָה גְדוֹלָה בְּיוֹתֵר** 47 **לְגַבֵּי לְמַעְלָה מְסֻדָּר** 48 **הַשְּׁתַּלְשְׁלוֹת** והמרחק בין ה"בירא 49 עמיקתא" של העולם הזה והגוף הגשמי לדרגות העליונות של שורש 50 הנשמה הוא עוד יותר גדול ועצום, 51 **אֲלֵא עוֹד זֹאת**, בנוסף לכך שעצם 52 הירידה היא גדולה ועצומה **שִׁישְׁנָה** 53 **הַיְרִידָה** במצבה של הנשמה **גַּם** 54 **מִצַּד פְּעוּלַת הַיִּצָּר הָרַע כּוֹי**, 55 שהיא דווקא כשהנשמה נמצאת למטה 56 **וּבְלִשׁוֹן הַכְּתוּב (בְּקִאֲפִיטֵל** 57 **הַפְּרָק ק"ז בתהילים) שְׁבוּ מְדוּבָר** 58 **אוֹדוֹת הָאֲרַבְעָה שְׁצָרִיכִין** 59 **(להודות) אֲוִילִים מְדַרְךָ** 60 **פְּשָׁעִים וּמַעֲוֹנוֹתֵיהֶם יִתְעַנּוּ** 20, 61 **שְׁזוּהוּ עֲנִין הַתְּגַבְּרוֹת הַקְּלָפָה** 62 **כוחות הטומאה והסטרא-אחרא** 63 **המכסים על הקדושה כשם שהקליפה** 64 **מכסה על הפרי, וְהֵינּוּ, שְׂאֵף-עַל-** 65 **פִּי שֶׁמִּצַּד סֵדֵר הַשְּׁתַּלְשְׁלוֹת**, 66 שבו כל דרגה ניצבת במקומה לפי סדר 67 מסודר **מְקוֹם הַקְּלִיפּוֹת הוּא** 68 **לְמִטָּה מִן הַקְּדוּשָׁה וּבְאֵינִי-** 69 **עֲרוּף, והקליפה היא למטה** 70 **מִהַקְּדוּשָׁה בְּמַרְחָק עֲצוּם, ללא כל** 71 **השוואה, הַנְּהָ לְמַעֲשֵׂה, הַיְרִידָה יְכוּלָה** 72 **להיות כל כך גדולה ועצומה עד אשר** 73 **לא זו בְּלִבְד שֶׁהַקְּלִיפָה אֵינָה** 74 **לְמִטָּה מִהַקְּדוּשָׁה, אֲלֵא היא** 75 **עוֹלָה וּמִתְעַרְבֶת עִם הַטּוֹב,** 76 **שְׁזוּהוּ עֲנִין תְּעַרְבוֹת טוֹב וְרָע** 77 **ועבודת האדם היא לברור ולהפריד את** 78 **הטוב מהרע ולחזור ולהעלותו** 79 **לקדושה. וְכִמְבּוֹאֵר בְּשִׁיחָה** 80 **הַיְדוּעָה שֶׁל הַרְבֵּי הַרִּי"צ** 81 **פַּעַל הַגְּאוּלָּה וְהַשְּׂמִיחָה** 21, **שֶׁהַחֵל** 82 **מִחֻטָּא עֵץ הַדַּעַת, אֵין עֲנִין בְּעוֹלָם שֶׁאֵין בוֹ תְּעַרְבֻת טוֹב** 83 **וְרָע** 22 **וְשׁוֹם דְּבַר בְּעוֹלָם הוּא לא טוב גמור. וְזוּהֵי פְּעוּלַת הַיִּצָּר** 84 **הָרַע, שֶׁאֵינוֹ מְסַתְּפֵק בְּמָה שְׁנוֹתָנִים לוֹ** 85 **מִלְּמַעַל** 86 **מִצַּד הַקְּדוּשָׁה פְּדֵי צוּרְךָ קִיּוּמוֹ וְחֵיתוֹ (בְּמִבּוֹאֵר בְּאֲרוּכָה**

(17 קידושין ל, ב. 18) תהלים לו, לב. 19) ברכות סא, א. 20) תהלים קז, יז. 21) ראה ספר השיחות תרפ"ה ע' 84. 22) ראה גם מאמרי אדמו"ר האמצעי ויקרא ח"ב ע' תשד. סה"מ תרס"ב ע' ש ואילך. תרצ"ב ע' קעו. וש"נ.

ביאור בדרך אפשר

1 בפירוש הרמ"ז²³ ענין ביעור חמץ, אלא צופה רשע
 2 לצדיק ומבקש להמיתו, לקבל תוספת חיות מצד הקדושה, מעבר
 3 למידה ההכרחית המוקצבת לו מלכתחילה ועל-ידי-זה בהתגברות
 4 הקליפה והיצר הרע יכול האדם לבא לירידה עצומה. וכפי
 5 שמבאר במאמר²⁴, שהיצר-
 6 הרע בטבעו הוא יקר וחביב
 7 בעיני עצמו ואוהב את עצמו
 8 במאד כו', ולא מיבעי לא די
 9 בכך דכל אשר יש לו הוא רק
 10 משביל עצמו בלבד ואינו
 11 מעניין לתת משלו לאחרים הנה
 12 עוד זאת, שמקנא וחומד גם
 13 מה שיש לאחרים ואינו שייך לו,
 14 וגוזל וחומס את חברו,
 15 וידיהם של אויבי הקדושה -
 16 רחמנא-ליצלן - דמים
 17 מלאו²⁵, דמים תרתי משמע
 18 דמים במשמעות כפולה, הן הם
 19 כפשוטו והן דמים במובן של ממון,
 20 והפגיעה של היצר הרע היא בשני
 21 התחומים [נהיגו, שהתחלה
 22 בזה בדרך שבה היצר הרע מכשיל
 23 את האדם היא באופן של התר,
 24 דברים שמוותרים על-פי התורה
 25 שאומר שלי שלי²⁶, ואינו
 26 צריך ליתן משלו לאחרים,
 27 ולמרות שלמעשה הדבר מותר ושל
 28 הוא אכן שלו, זו גישה פסולה, כי
 29 לאמיתו של דבר אדם חייב לתת משלו
 30 לאחרים ואחר-כך הולך מדחי
 31 אל דחי רחמנא-ליצלן, ויורד
 32 ירידה אחר ירידה ולא מסתפק בשלו
 33 בלבד ומתחיל לחמוד לעצמו
 34 גם מה שיש לאחרים, ועד
 35 שרוצה ליטול לקחת משלהם
 36 באופן האסור, ועד שאינו
 37 מסתפק ברצון וחמדה בלבד,
 38 אלא הוא נוטל זאת את מה
 39 ששייך לאחרים ביד חזקה, בכוח
 40 ובחוקף, ועד שכדי שיוכל
 41 ליטול מהזולת באין מפריע,
 42 מבלי שימנעו זאת ממנו הרי הוא
 43 משתדל בדרכים שונות, אסורות

ביאור בדרך אפשר

44 לחלוטין, שלא תהיה מציאיתו של הזולת כלל] ובסך הכול זו
 45 ירידה גדולה ועצומה ביחס למצבה של הנשמה מלכתחילה.
 46 וכללות ענין הירידה הרוחנית של הנשמה מדרגה גבוהה ביותר לדרגה
 47 נמוכה ביותר נחלקת לד' הסוגים דחולה ים יסורים ומדבר,
 48 כמבואר במאמר²⁷ של הרבי
 49 הרי"צ ענינם של כל אחד מארבעת
 50 הסוגים בעבודה הרוחנית של כל
 51 אדם, ומזה נשתלשלו ד'
 52 ענינים אלו גם בגשמיות שהרי
 53 הגשמיות כולה באה ומשתלשלת
 54 מהרוחניות.
 55 וכיון שירידת הנשמה למטה
 56 היא ירידה עצומה, הנה אף
 57 שירידה זו היא צורך עליה,
 58 מפל-מקום נשאלת השאלה
 59 מהו הצורך בכל זה, ולמה
 60 בסופו של דבר היירדה כדאית והלא
 61 מוטב שמלכתחילה לא תהיה
 62 ירידה כלל שהרי היירדה היא,
 63 כאמור "ירידה עצומה" וגם מסוכנת?
 64 ועל-כרחי בהכרח צריך לומר,
 65 שהירידה הגדולה והעצומה
 66 והמסוכנת בכל זאת כדאית כי היא
 67 צורך עליה גדולה ועצומה,
 68 למעלה הרבה יותר מהמקום
 69 הנעלה מאד שבו היתה הנשמה
 70 קודם ירידתה למטה ומשם
 71 ירדה, ולכן בסופו של דבר היירדה
 72 כדאית ומשתלמת שעילוי זה
 73 בנשמה למקום גבוה בהרבה מהמקום
 74 שממנו ירדה נעשה על-ידי-זה
 75 שעומד האדם העובר את ה'
 76 במלחמת היצר ומנצחו,
 77 ויוצא מפל ד' הסוגים דחולה
 78 ים יסורים ומדבר כפי שהם
 79 ברוחניות היינו שאמנם היירדה
 80 גדולה ומסוכנת, אבל דווקא הכניסה
 81 למקום הסכנה והיציאה ממנו היא
 82 המביאה את העילוי הגדול.
 83 וכן הוא גם בנוגע לד' ענינים
 84 אלו בגשמיות, שכאשר ישנה
 בגשמיות אלו ענינים אלו

(23 לזהר (רע"מ) ח"ב מ, ב. הובא בסה"מ תרצ"ב ע' תמא. תש"ד ע' 86. ועוד. 24) סה"מ תרפ"ז ע' רט. ע' ריד. 25) ישע"י א, טו. 26) אבות פ"ה מ"י. 27) סד"ה ברוך הגומל הב'.

ברוך הגומל לחייבים טובות שגמלני טוב

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 הַיְרִידָה לְמַעַמְד וּמַצֵּב שֶׁל סַכְנָה, באחד מארבעת האופנים הללו
 2 כפשוטו (וכפי שהיה אצל הרבי הרי"צ שהיה בסכנה ובמאסר בפועל)
 3 וְאַחֲרֵיכֵן וַיִּצְעֲקוּ (או וַיִּזְעַקוּ) בהתאם לשתי הלשונות בפרק קז
 4 (בתהלים) אֶל הַיְיָ, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה הורדת התפילה והזעקה אל ה'
 5 נַעֲשֶׂה בִּיטוּל הַסַּכְנָה והאדם
 6 ניצל באופן דנפלאותיו לבני
 7 אָדָם, בדרך נס ופלא אֲזֵי נַעֲשֶׂה
 8 הַעֲנִין דְּהוּדוֹ לַהוּי' כִּי טוֹב כִּי
 9 לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ²⁹, הוראה לה' על
 10 הנס שזוהו תוכן ברכת הגומל
 11 בַּמַּעַמְד עֲשֶׂה מִיִּשְׂרָאֵל,
 12 בְּאֹפֶן נַעֲלָה יוֹתֵר מִמָּוֶה
 13 שֶׁהָיָה לְפָנָי כֹּל הַעֲנִין וּנְמַצָּא
 14 שדווקא הסכנה שמצד עצמה היא ענין
 15 של ירידה, הביאה לעליה של תוספת
 16 הוראה לה'.
 17 (ג) אָמְנָם עֲדִין צָרִיף לְהִבִּין
 18 בְּנוֹגַע לְכָל־לוֹת עֲנִין הַיְרִידָה
 19 של הנשמה מלמעלה למטה, דְּכִיִּין
 20 שֶׁמַּעַמְד וּמַצֵּב הַקְּלִיפּוֹת
 21 בטולם הדרגות הוא לְמַטָּה
 22 מִהַקְּדוּשָׁה הַנִּמְצָאָת בַּמַּעַמְד וּמַצֵּב
 23 גבוה ונעלה, אִם-כֵּן בִּיצֵד
 24 יְכוּלִים לְפַעוּל עֲרוֹב הָרַע
 25 בְּטוֹב, וְעַד כִּדִּי כֵן שֶׁצּוּפָה
 26 רָשָׁע צַד הַקְּלִיפּוֹת והסטרא-אחרא
 27 לְצַדִּיק צַד הַקְּדוּשָׁה וּמַבְקֵשׁ
 28 לְהַמִּיתוֹ, כמובא לעיל מדברי
 29 הגמרא שהכתוב מדבר על היצר הרע
 30 המבקש להכשיל את האדם ולהביא
 31 עליו מוות רוחני וּבְאֹפֶן שֶׁמָּזָה
 32 יְכוּלִים לְבַא לְיַדֵּי סַכְנָה רוחנית
 33 אֲמִתִּית (שְׁלֹכֵן צָרִיכִים לְכַרֵּף
 34 בְּרַפְת הַגּוֹמֵל), הָרִי זֶה כֹּל עֲנִין
 35 היצר הרע והקליפות עֲנִין שְׁאִין לוֹ
 36 תוֹקֵף וְכַח כָּל־לְגַבִּי צַד הַקְּדוּשָׁה,
 37 וַיִּתְרָה מָזָה, שֶׁמַּצֵּד-עֲצָמוֹ
 38 אֵין לוֹ מְצִיאוֹת אֲמִתִּית כָּל־
 39 וכל קיומו הוא כדי שתהיה בחירה
 40 חופשית לבחור בין הטוב להיפך הטוב
 41 וכדי שהאדם יבחר בטוב ויתגבר על
 42 היצר הרע, וכיוון שבעצם הקליפות נחותות מהקדושה ומצד עצמן אין בהן

שום תוקף, איך ייתכן שיצליחו לפגוע בטוב ולגרום עירוב הטוב והרע?
 אֶךְ הַעֲנִין הוּא, דְּהִנֵּה מְבַאֵר בַּתְּנִיא³⁰ בְּפִירוּשׁ הַפְּסוּק³¹
 שאמר יצחק אבינו לעשו וַעֲשֶׂה לִי מַטְעָמִים, לשון רבים, שֵׁישׁ שְׁנֵי
 מִיַּי נַחַת-רוּחַ לְפָנָיו יִתְבַּרֵּךְ, א' מְבִיטוּל הַסַּכְנָה-אֲחֵרָא
 לְגַמְרֵי וְאִתְהַפְּכָא מְמַרְרוֹ
 לְמַתְקָא והפיכה, של הקליפות
 והסטרא אחרא, ממרירות למתקות.
 וְהַשְּׁנִית, כִּד אֲתַפְּכִיא
 הַסַּכְנָה-אֲחֵרָא כאשר יש כפייה
 והכנעה של הסטרא-אחרא בַּעוּדָה
 בַּתְּקִפָּה וּגְבוּרָתָהּ וּמְגִבִּיָּה
 עֲצָמָה וְכוּ'. אֶךְ כְּדִי שְׁיִוְכַל
 לְהִיֹּת הַנַּחַת רוּחַ' של הקדוש
 ברוך הוא מִהַעֲנִין דְּאֲתַפְּכִיא
 וְאִתְהַפְּכָא, בשני האופנים האמורים
 - כפייה של הרע כפי שהוא בתוקפו
 והפיכת הרע לטוב צָרִיף לְהִיֹּת
 תְּחִילָה מְצִיאוֹת הַסַּכְנָה-
 אֲחֵרָא וְהַתְּגַבְּרוּתָהּ כו', כדי
 שתהיה אפשרות להכניע אותה ולהפוך
 אותה לקדושה וְעֲנִין זֶה של
 מְצִיאוֹת הַסַּכְנָה-אֲחֵרָא נַעֲשֶׂה (לא)
 עַל-יְדֵי שֵׁם הַיְיָ, שענינו מידת
 החסד, ההשפעה והגילוי (אֵלָא) עַל-
 יְדֵי שֵׁם אֱלֹקִים, שֶׁהוּא שֵׁם
 מִדַּת הַגְּבוּרָה וְהַצְּמָצוּם³²,
 הַחַל מִהַצְּמָצוּם הָרָאוּן באור
 האלוקי האיין-סופי, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה
 נַעֲשֶׂה הָאֲפָשְׁרוּת לְעֲנִין
 שְׁבִירַת הַכְּלָיִם, כמבואר בקבלה
 וחסידות שבעולם התוהו היו אורות
 מרובים בכלים מועטים, והדבר גרם
 'שבירה' של הכלים מִיַּעוּט הַיְרִחַ,
 וְעַד לְחֻטָּא עֵין-הַדַּעַת שֶׁכֵּן
 הדברים הללו שהם צמצום האור
 האלוקי, ופעולות של העלם והסתרה על
 האלקות והגבלה על מידת האור
 המאיר בעולם נמשכות משם אלקים,
 מידת הגבורה והצמצום (כְּמַבְאֵר
 בַּמַּאמְרֵי י"ב-י"ג תַּמּוּז דְּשַׁנַּת תַּרצ"א³³). וְזֶהוּ
 בַּמַּאמְרֵי י"ב-י"ג תַּמּוּז דְּשַׁנַּת
 תַּרצ"א³³). וְזֶהוּ גַם מַה
 שֶׁפְּתוּב בְּבְרִיאַת הָעוֹלָם (קוּדֵם עֲבוּדַת
 שְׁפָתוֹב בְּבְרִיאַת הָעוֹלָם) שֶׁקוּדֵם עֲבוּדַת הָאָדָם הַגּוֹרֵמַת נַחַת-רוּחַ

(28 תהלים שם, ו. כח (יג. יט). (29 תהלים שם, א. 30) פכ"ז. (31 תולדות כז, ד. 32) תניא שעויהו"א רפ"ו. (33) ד"ה על כן יאמרו המושלים דש"פ חו"ב תרצ"א (סה"מ קונטרסים ח"א קצב, א ואילך. סה"מ תרצ"א ע' שיט ואילך).

ביאור בדרך אפשר

1 למעלה וממשיכה גילוי אלוקות מלמעלה למטה) **בְּרֵאשִׁית בָּרָא**
 2 **אֱלֹהִים**³⁴, **שָׁם אֱלֹהִים דּוֹקָא שְׁהוּא עֲנִין הַצְּמֻצוּם וְהַהֶעְלָם**
 3 **כו'** ובתחילת הבריאה לא נזכר שם הוי' שהוא מידת הגילוי וההשפעה.
 4 **וּכְדוּעַ גַּם מֵאֲמַר הַפַּעַל-שֵׁם-טוֹב**³⁵ **שְׁלֹכֵן כְּתִיב**³⁶ בתחילת
 5 סיפור הבריאה **וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי**
 6 **אוֹר וַיְהִי אוֹר, וְלֹא וַיְהִי**
 7 **כֵן**³⁷, **כְּמוֹ בְּשֵׁאֲרַי הַמֵּאֲמָרוֹת**
 8 **דְּשִׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית** שבהם
 9 נאמר דבר ה' ואחר כך כתוב "ויהי"
 10 כן, היינו שדבר ה' התבצע בפועל,
 11 **כִּינֵן שְׁלֹא נִבְרָא בְּפֹעַל אוֹתוֹ**
 12 **הָאוֹר שְׁעָלְיוֹ נֹאֲמַר יְהִי אוֹר,**
 13 **אֲלֹא אוֹר אַחֲרָי**³⁸, מוגבל
 14 ומצומצם ביחס לאור שאליה הייתה
 15 הכוונה בדבר ה' "יהי אור", אור מוגבל
 16 **שְׁנִמְשָׁךְ עַל-יְדֵי הַצְּמֻצוּם** של
 17 האור הלא מוגבל והארת אור מוגבל
 18 בלבד. **וְעַל-יְדֵי צְמֻצוּם זֶה**
 19 **דְּשֵׁם אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה** לאחר מכן,
 20 על ידי צמצומים רבים נוספים **שׁוֹרֵשׁ**
 21 להתהוות קליפות וסטרא-אחרא
 22 **וַיִּנְקָה** מצד הקדושה לצד הקליפה
 23 **כו', עַד שְׁיִכּוֹל לְהִיּוֹת**
 24 **מְצִיאוֹת שֶׁל הָעֵלֶם וְהַסְתַּר**
 25 **עַל קְדוּשָׁה** וזאת למרות שאכן מצד
 26 עצמם אין קליפות ולסטרא-אחרא
 27 מציאות אמיתית, כמבואר לעיל.
 28 **ד) אַף עַל-פִּי-זֶה** לאחר שהוסבר
 29 ששורש ומקור הקליפות הוא מההעלם
 30 וההסתרה ששורשו בשם אלוקים, בצד
 31 הקדושה, **יִוָּקֵשׁ לְאִידָךְ גִּיסָא,**
 32 **כִּינֵן יִכּוֹלִים לְבַטֵּל הָעֵלֶם**
 33 **וְהַסְתַּר זֶה, מֵאַחֲרֵי שְׁיֵשׁ לוֹ**
 34 **שׁוֹרֵשׁ בְּשֵׁם אֱלֹהִים, שְׁהוּא**
 35 **מִז' הַשְּׁמוֹת הַקְּדוּשִׁים**³⁹ של
 36 הקדוש ברוך הוא שעל-פי ההלכה
 37 "אינם נמחקים" ואיך יכול האדם
 38 להתגבר על הקליפות ולבטל את
 39 ההעלם וההסתרה?
 40 **אַף הָעֲנִין הוּא, דְּהִנֵּה כְּתִיב**⁴⁰ **וַיִּדְעַת הַיּוֹם וְהַשַּׁבָּת אֵל**
 41 **לְבַבְךָ כִּי הֲנִי הוּא הָאֱלֹהִים (וּלְהָעִיר, שְׁפִסּוּק זֶה נֹאֲמַר**

ביאור בדרך אפשר

בְּשַׁנַּת הָאֲרֻבַּעִים, לְאַחֲרֵי כָּל הָעֲנִינִים שְׁעָבְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 43 **בְּמִשְׁךְ הָאֲרֻבַּעִים שָׁנָה** וכפי שזכר לעיל, המאמר נאמר במלאות
 44 ארבעים שנה לחג הגאולה "ב"ג תמוז), **וְאֵיתָא מוֹבָא עַל זֶה**
 45 **בְּזֵהרָי**⁴¹, **דְּהֲוֵי וְאֱלֹהִים כּוֹלָא חַד,** כלומר, לפי פשוטו הכתוב אומר
 46 שה' הוא האלוקים האמיתי והמשמעות
 47 הפנימית היא השכתוב מלמדנו כי
 48 בעצם "הוי'", מידת הגילוי וההשפעה,
 49 ו"אלוקים", מידת הצמצום וההעלם,
 50 הם לא שני דברים סותרים אלא הכול
 51 אחד **וְכַמְבָּאָר בְּאֲרוּכָה בְּדַבְרוּר-**
 52 **הַמִּתְחִיל** במאמר החסידות הפותח
 53 בפסוק **וַיִּדְעַת**⁴², מאת הרבי הרש"ב
 54 "ע' משנת תרנ"ז, **שְׁאֵף שְׁהֲוֵי**
 55 **עֲנִינֵנו גִּילּוֹי, וְאֱלֹהִים עֲנִינֵנו**
 56 **הָעֵלֶם, שְׁלֹכֵן שֵׁם הֲוֵי הוּא**
 57 **מְקוֹר הָאוֹרוֹת, וְשֵׁם אֱלֹהִים**
 58 **הוּא מְקוֹר הַכֹּלִים**⁴³, כמבואר
 59 בקבלה וחסידות שהאור האלוקי בא
 60 לעולמות ולנבראים על ידי התלבשות
 61 ה"אורות", היינו ההארה, השפע
 62 והגילוי, ב"כלים" שהם ההגבלה
 63 וה"ציור" של האור האלוקי ואם כן
 64 לכאורה נראה שהם שני דברים שונים
 65 ואף סותרים זה לזה **מְכַל-מְקוֹם**
 66 **בְּאֲמִיתִית הָעֲנִין,** בעצם,
 67 בפנימיות הדברים **הֲרִי כּוֹלָא חַד**
 68 כי גם הגילוי וגם הצמצום נועדו
 69 לאותה מטרה ובעצם הם משלימים זה
 70 את זה, כפי שהולך ומבאר.
 71 **וְטַעַם הַדְּבָר,** הסיבה לכך שבעצם
 72 הצמצום וההעלם אינו סתירה לענין
 73 הגילוי הוא **כִּי הַצְּמֻצוּם**
 74 **וְהַגְּבוּרָה דְּשֵׁם אֱלֹהִים אֵינוֹ**
 75 **צְמֻצוּם לְשֵׁם צְמֻצוּם, וְהַגְּבוּרָה**
 76 **לְשֵׁם גְּבוּרָה,** אלא במטרה וזה
 77 למטרה של הגילוי **כְּדוּגְמַת**
 78 **הַגְּבוּרוֹת דְּעוֹנְשֵׁי הַתּוֹרָה,**
 79 שאמנם הם ממידת הגבורה, היפך
 80 מידת החסד, וככל זאת בעצם הם עניין
 81 של חסד **שְׁכִינֵן שְׁהַתּוֹרָה כּוֹלָה הִיא תּוֹרַת חֶסֶד, הִנֵּה גַם**
 82 **הָעוֹנְשִׁים שְׁבָה שְׁבָה שְׁבָה** שבגלוי הם ענין של גבורה **עֲנִינֵם הוּא חֶסֶד,**

(34 בראשית א, א. 35) ראה כתר שם טוב סימן רמז. וראה גם אג"ק ח"ט ע' קיג. (36 בראשית א, ג. 37) ראה ספר הבהיר סימן קצ. רמב"ן עה"פ. (38) ראה גם ספר הבהיר שם. (39) שבועות לה, א. (40) ואתחנן ד, לט. (41) ח"א יב, סע"א. ח"ב כו, ב. קסא, א. (42) תרנ"ז (סה"מ תרנ"ז ס"ע מה ואילך). וראה גם ד"ה הנ"ל תרצ"ב (סה"מ תרצ"ב ע' רמד ואילך). ד"ה מה טובו תרח"ץ (סה"מ תרח"ץ ס"ע רעא ואילך). (43) ראה תו"א יתרו סט, ד. לקו"ת בלק עג, ב.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

41 ביניכם? יצר הרע יש ביניכם? מיד הודו לו להקדוש ברוך הוא....", ולא
 42 הִיָּה יָכוֹל לְהִיּוֹת הַיְצִיחַ רִיחַ דְּאִתְּפָפִיא וְאִתְּפָפִיא, פְּנִ"ל
 43 שבא דווקא על ידי התגברות על הסטרא-אחרא. וְלִכְן הוּצְרְכָה לְהִיּוֹת
 44 הַהֲתַהוּוֹת מִשֵּׁם הַנְּוִי' עַל-יְדֵי הַגְּבוּרָה וְהַצְּמִצּוּם דְּשֵׁם
 45 אֱלֹקִים, לְשׁוֹן רַבִּים⁴⁷, שְׁמִיָּהּ
 46 מכך שהקדוש ברוך הוא נקרא בשם
 47 בלשון רבים, "אלקים", יְכוֹל לְהִיּוֹת
 48 לְמִטָּה בֵּין בְּנֵי אָדָם, נְתִינַת מְקוֹם
 49 לְטַעוֹת כּוֹי', כאילו יש שתי רשויות
 50 חסידולום, וגם האפשרות לטעות הזו
 51 נובעת מהצמצום על-דֶרֶךְ מֵאֲמַר
 52 רְבוּתֵינוּ וְ"ל⁴⁸ במדרש על הכתוב
 53 "נעשה אדם בצלמנו כדמותנו" פְּתוּב
 54 וְהַרְוָצָה לְטַעוֹת יִטְעָה, כדברי
 55 המדרש: "בשעה שהיה משה כותב את
 56 התורה היה כותב מעשה כל יום ויום,
 57 כיון שהגיע לפסוק הזה שנאמר ויאמר
 58 אלוקים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו,
 59 אמר [משה רבנו] לפניו: ריבון העולם
 60 מה אתה נותן פיתחון פה למינים,
 61 אתמהא? אמר לו [הקדוש ברוך הוא
 62 למשה]: כתוב והרוצה לטעות
 63 יטעה". וְעַד דְּאִיתָא בְּסִפְרִים⁴⁹
 64 (בְּשֵׁם הַזְהַר⁵⁰) שְׁאֵלְקִים
 65 בְּגִימְטְרִיא הַטְּבַע, וְהָרִי טַבַּע
 66 הוּא מְלִשׁוֹן⁵¹ טַבַּעוּ שְׁקַעוּ וְכוּסוּ
 67 בְּאֶרֶץ שְׁעָרֵיהָ⁵², הֵינּוּ, שְׂפַח
 68 הַמְּהִיָּה, פַּח הַפּוֹעֵל שֶׁל הַבוּרָא
 69 בְּנַפְעֵל בְּנִבְרָא, הוּא בְּאִפְסָן שֶׁל
 70 טְבִיעָה (פְּאֶרְטְרוֹנְקֵעֵן טַבַּע
 71 וְשִׁקוּע) בְּנִבְרָא, שְׂאִין רוּאִים
 72 אוֹתוֹ, אֵת הַכּוּחַ הַמְּהוּוֶה וְרוּאִים
 73 רַק אֵת מְצִיאוֹת הַנִּבְרָא וְכֵל זֶה
 74 מְדַגֵּישׁ עַד כַּמָּה הַצְּמִצּוּם הוּא אֲכַן
 75 הַעֲלָם וְהַסְתַּר עַל הָאוֹר הָאֱלוּקִי. אָף
 76 בְּכָל זֹאת אֵין זֹו סְתִירָה וְיִגְוֹד לַעֲנִין הַגִּילּוּי, כִּי הַפְּנִיָּה הִיא, שְׂבִיָּה
 77 גּוֹפָא כַּעֲלָם עֲצָמוּ? הִיָּה נִפְרָה הַעֲנִין דְּהַנְּוִי' הוּא הָאֱלֹקִים, וְבַעֲצָם
 78 הַסְתַּר הוּא חֵלֶק מִהַגִּילּוּי וְהַשְּׁפַעָה, כִּי מִטְרַתּוּ הִיא לְגִלּוֹת אֵת הַפְּנִיָּה
 79 שְׂבִיָּה עֲלָם וְהַסְתַּר, שְׂהוּא בְּשִׁבִיל לְהַפּוֹף אֵת הַיֵּשׁ וּמְצִיאוֹת
 80 שֶׁל הַנִּבְרָאִים לְאִין, וְלַעֲשׂוֹתוֹ קְלִי רְאוּי לְאֱלֹקוֹתוֹ? תִּבְרָךְ,

1 וּכְמֵאֲמַר רְבוּתֵנוּ וְ"ל⁴⁴ על הפסוק האמור לענין עונש מלקות "ונקלה
 2 אחיך לעיניך" שאם תוך כדי ההכאה הלוקה התבוה, מפסיקים את המלקות
 3 כִּי פִּינּוֹן שְׁנִקְלָה, אָחִיךָ הוּא וִישׁ לְרַחֵם עָלָיו, וְנִמְצָא שְׁבוּתוֹךְ הַעוֹנֵשׁ
 4 עֲצָמוּ הַבָּא מִמִּידַת הַגְּבוּרָה, נוֹהֲגִים בְּאֵדָם בְּמִידַת הַחֶסֶד. וְעַל-דֶּרֶךְ-זֶה
 5 בְּנוֹגֵעַ עֲנִין הַהֲתַהוּוֹת שֶׁל
 6 הַבְּרִיאָה שְׂעַל-יְדֵי שֵׁם אֱלֹקִים, 1 רְבוּתֵנוּ וְ"ל⁴⁴ פִּינּוֹן שְׁנִקְלָה, אָחִיךָ הוּא. וְעַל-
 7 מִידַת הַגְּבוּרָה, שְׂאֲמִיתִית 2 דֶּרֶךְ-זֶה בְּנוֹגֵעַ עֲנִין הַהֲתַהוּוֹת שְׂעַל-יְדֵי שֵׁם
 8 הַהֲתַהוּוֹת הִיא מִשֵּׁם הַנְּוִי', 3 אֱלֹקִים, שְׂאֲמִיתִית הַהֲתַהוּוֹת הִיא מִשֵּׁם הַנְּוִי',
 9 מִידַת הַחֶסֶד וְהַגִּילּוּי, שְׂזָהוּ 4 שְׂזָהוּ שְׂפִירוּשׁ שֵׁם הַנְּוִי' הוּא גַם מְלִשׁוֹן מְהִיָּה⁴⁵,
 10 שְׂפִירוּשׁ שֵׁם הַנְּוִי' הוּא גַם 5 אֵלָא שְׂעַל-יְדֵי שֵׁם הַנְּוִי' לְבַדּוֹ לֹא הִיָּתָה יְכוֹלָה
 11 מְלִשׁוֹן מְהִיָּה⁴⁵, אֵלָא שְׂעַל- 6 לְהִיּוֹת (פְּכִיכּוֹל) הַהֲתַהוּוֹת מְצִיאוֹת הַעוֹלָמוֹת
 12 יְדֵי שֵׁם הַנְּוִי' לְבַדּוֹ אֵילוּ הִיָּה 7 בְּכַחֲנִית גְּבוּל, וּבְמִילָא לֹא הִיָּתָה יְכוֹלָה לְהִיּוֹת
 13 גִּילּוּי לְלֹא צִמְצוּם לֹא הִיָּתָה 8 פְּלָלוֹת הַעֲבוּדָה דְּתוֹרָה וּמְצוֹת שְׂצָרִיכָה לְהִיּוֹת
 14 יְכוֹלָה לְהִיּוֹת (פְּכִיכּוֹל), כִּי 9 בְּמַעְמַד וּמְצָב דְּלְמַצְרִים יְרַדְתָּם כּוֹי' וְיִצְרֵ-הַרְע
 15 בְּאֵמַת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא כֹּל יְכוֹל, 10 יֵשׁ בִּינֵיכֶם⁴⁶, וְלֹא הִיָּה יָכוֹל לְהִיּוֹת הַיְצִיחַ רִיחַ'
 16 וְהַהֲתַהוּוֹת יְכוֹלָה לְהִיּוֹת בְּכָל אִפְסָן 11 דְּאִתְּפָפִיא וְאִתְּפָפִיא, פְּנִ"ל. וְלִכְן הוּצְרְכָה לְהִיּוֹת
 17 שִׁרְצָה, אֵלָא שׁוֹ הַדְּרוֹךְ שְׂבַח בְּחוֹ 12 הַהֲתַהוּוֹת מְצִיאוֹת הַעוֹלָמוֹת
 18 הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׂתַהִיָּה (הַבְּרִיאָה) 13 דְּשֵׁם אֱלֹקִים, לְשׁוֹן רַבִּים⁴⁷, שְׁמִיָּהּ יְכוֹל לְהִיּוֹת
 19 הַהֲתַהוּוֹת מְצִיאוֹת הַעוֹלָמוֹת 14 לְמִטָּה נְתִינַת מְקוֹם לְטַעוֹת כּוֹי', עַל-דֶּרֶךְ מֵאֲמַר
 20 בְּכַחֲנִית גְּבוּל, כִּי מְאוּר אֱלוּקֵי בִּלִי 15 רְבוּתֵנוּ וְ"ל⁴⁸ פְּתוּב וְהַרְוָצָה לְטַעוֹת יִטְעָה, וְעַד
 21 גְּבוּל לֹא יְכוּלִים הַהֲתַהוּוֹת נִבְרָאִים 16 דְּאִיתָא בְּסִפְרִים⁴⁹ (בְּשֵׁם הַזְהַר⁵⁰) שְׁאֵלְקִים
 22 מִגּוּבֵלִים וּבְמִילָא לֹא הִיָּתָה 17 בְּגִימְטְרִיא הַטְּבַע, וְהָרִי טַבַּע הוּא מְלִשׁוֹן⁵¹
 23 יְכוֹלָה לְהִיּוֹת פְּלָלוֹת הַעֲבוּדָה 18 טַבַּעוּ בְּאֶרֶץ שְׁעָרֵיהָ⁵², הֵינּוּ, שְׂפַח הַמְּהִיָּה, פַּח
 24 דְּתוֹרָה וּמְצוֹת שְׂצָרִיכָה 19 הַפּוֹעֵל בְּנַפְעֵל, הוּא בְּאִפְסָן שֶׁל טְבִיעָה
 25 לְהִיּוֹת בְּמַעְמַד וּמְצָב 20 (פְּאֶרְטְרוֹנְקֵעֵן) בְּנִבְרָא, שְׂאִין רוּאִים אוֹתוֹ,
 26 דְּלְמַצְרִים יְרַדְתָּם כּוֹי' וְיִצְרֵ- 21 וְרוּאִים רַק אֵת מְצִיאוֹת הַנִּבְרָא. אָף הַפְּנִיָּה הִיא,
 27 הַרְע יֵשׁ בִּינֵיכֶם⁴⁶, כְּדַבְּרֵי 22 שְׂבִיָּה גּוֹפָא הִיָּה נִפְרָה הַעֲנִין דְּהַנְּוִי' הוּא הָאֱלֹקִים,
 28 הַגְּמָרָא: "בשעה שעלה משה למרום, 23 לְגִלּוֹת אֵת הַפְּנִיָּה שְׂבִיָּה עֲלָם וְהַסְתַּר, שְׂהוּא
 29 אָמְרוּ מִלֹּאכֵי הַשֶּׁרֶת לִפְנֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ 24 בְּשִׁבִיל לְהַפּוֹף אֵת הַיֵּשׁ וּמְצִיאוֹת לְאִין,
 30 הוּא: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, מַה לִּילּוֹד אִשָּׁה 25 וְלַעֲשׂוֹתוֹ קְלִי לְאֱלֹקוֹתוֹ? תִּבְרָךְ, שְׂתַהִיָּה דִּיָּרָה לּוֹ
 31 בִּינֵינוּ? אָמַר לְהֵן: לְקַבֵּל תּוֹרָה בֹּא. 26 וּבֵן אָדָם כִּי תִפְקְדוּהוּ ה' אֲדִינּוּ מַה אֲדִיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאֶרֶץ אֲשֶׁר תִּנְהַ הוֹדֵךְ עַל
 32 אָמְרוּ לִפְנֵינוּ: חֲמוּדָה גְּנוּוָה שְׁגוּוָה לֶךְ 27 הַשְּׂמִים? אָמַר לוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַשָּׁה: הַחֲזִירִי לְהֵן תְּשׁוּבָה... אָמַר לִפְנֵינוּ:
 33 תִּשַׁע מֵאוֹת וּשְׁבַעִים וָאַרְבַּע דְּרוֹת 28 רִיבּוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, תּוֹרָה שֹׂאתָה נּוֹתֵן לִי מַה כְּתִיב בָּהּ, אֲנִכִּי ה' אֱלוֹקֶיךָ אֲשֶׁר
 34 קוֹדֵם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, אֵתָה מִבְּקַשׁ 29 הוּצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם. אָמַר לְהֵן: לְמַצְרַיִם יְרַדְתָּם לְפָרַעַה הַשְּׂתַעֲבַדְתָּם, תּוֹרָה
 35 לִיתְנָה לְבִשְׂרׁ וְרֵם, מַה אֲנוּשׁ כִּי תִזְכְּרוּ 30 לְמַה תְּחַא לְכֶם?... מַה כְּתִיב בָּהּ, לֹא תִרְצַח לֹא תִנְאַף לֹא תִגְנוּב. קְנֵאָה יֵשׁ
 36 וּבֵן אָדָם כִּי תִפְקְדוּהוּ ה' אֲדִינּוּ מַה אֲדִיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאֶרֶץ אֲשֶׁר תִּנְהַ תִּנְהַ הוֹדֵךְ עַל
 37 הַשְּׂמִים? אָמַר לוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַשָּׁה: הַחֲזִירִי לְהֵן תְּשׁוּבָה... אָמַר לִפְנֵינוּ:
 38 רִיבּוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, תּוֹרָה שֹׂאתָה נּוֹתֵן לִי מַה כְּתִיב בָּהּ, אֲנִכִּי ה' אֱלוֹקֶיךָ אֲשֶׁר
 39 הוּצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם. אָמַר לְהֵן: לְמַצְרַיִם יְרַדְתָּם לְפָרַעַה הַשְּׂתַעֲבַדְתָּם, תּוֹרָה
 40 לְמַה תְּחַא לְכֶם?... מַה כְּתִיב בָּהּ, לֹא תִרְצַח לֹא תִנְאַף לֹא תִגְנוּב. קְנֵאָה יֵשׁ

(44) מכות כג, א. חינוך מצוה תקצה. (45) פרדס שער א (עשר ולא תשע) פ"ט. תניא שעהיוה"א רפ"ד. וראה זח"ג רנז, סע"ב (ברע"מ). (46) ראה שבת פח, סע"א ואילך. (47) ראה פרש"י וישלח לה, ז. סהמ"צ להצ"צ ה, ב. ובכ"מ. (48) ב"ר פ"ח, ח. (49) פרדס שער יב (שער הנתיבות) פ"ב. ר"ח שער התשובה פ"ו ד"ה והמרגיל (קכא, ב). תניא שעהיוה"א רפ"ו. (50) כ"ה בשל"ה פט, א ("דאיתא בזה"ר"); קפט, א ("ומרומו בזה"ר"). (51) איכה ב, ט. (52) ראה סה"מ תרע"ח ע' פט. תרח"ץ ע' קסז

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 שְׁתַּהֲיָה דִּירָה לֹו יִתְבַּרֵךְ מְקוֹם רֹאיוֹ לְהַתְגַּלּוֹת וְהַשְׂרָאָה הַשְּׂכִינָה
2 בְּתַחְתּוֹנִים⁵³, בְּעוֹלָם הַזֶּה הַתַּחְתּוֹן שְׂאִין לְמִטָּה הַיְמָנִי,
3 בְּמַעְמַד וּמַצֵּב דְּלִמְצָרִים יִרְדָּתָם כֹּו וַיִּצְרֶה־רַע יֵשׁ בִּינֵיכֶם
4 וּדְרוּקָא בְּתוֹךְ הַהֶעָלֶם וְהַחֲסוּר הַזֶּה יִהְיֶה גִילּוֹי אֲלוּקוֹת.
5 (ה) וּבְעֵנָן זֶה גּוֹפָא עֲצֵמו
6 (שְׂצָרִיכִים לְהַתְגַּבֵּר עַל הַקְּלִיפּוֹת
7 לְגַלוֹת אֶת פְּנֵת הַהֶעָלֶם
8 וְהַחֲסוּת דְּשֵׁם אֱלֹקִים וְכִיצַד
9 בְּעֵצִים הוּא נֹעֵד בְּשִׁבִיל הַגִּילּוֹי) יֵשׁ
10 ב' אֹפְנִים, עַל-יְדֵי עֲבוּדַת
11 הַבְּרוּרִים עֲבוּדַת הָאָדָם לְהַפְרִיד
12 הַטּוֹב מֵהָרַע וְלַהֲעֵלּוֹת אֶת הַטּוֹב
13 לְקַדּוּשָׁה וְעַל-יְדֵי עֲבוּדַת
14 הַנְּסִינּוֹת כֹּאשֶׁר אָדָם עוֹמֵד בְּפָנָיו
15 נִסְיוֹן וּמְצִיחַ לְהַתְגַּבֵּר, כְּפִי שֶׁמִּשְׁמִיךְ
16 וּמִבְּאֵר.
17 וַיּוֹכֵן עַל-פִּי הַמְּבֹאֵר
18 בְּלִקְוֵי תוֹרָה לְרַבְּנוּ הַזֶּקֶן מֵאִמֵּר
19 דְּבוּרֵי-הַמִּתְחִיל הַפּוֹתַח בַּפְּסוּק
20 אַחֲרֵי הַוַּי' אֱלֹקִים תִּלְכוּ,
21 וּבִיאוּרֵי⁵⁴, הַמֵּאִמֵּר הַמְּבֹאֵר אוֹתוֹ
22 בְּפִירוּשׁ הַכְּתוּב⁵⁵ כִּי מְנַסֶּה
23 הַוַּי' אֱלֹקִים אֶתְכֶם לְדַעַת
24 גו', וּבְאֲרוֹפֶה יוֹתֵר בְּמֵאֲמָרִים
25 שְׂאִיחְרֵי-זֶה מֵאִמְרֵי חֲסִידוֹת שֶׁל
26 רַבְתּוֹנוּ נִשְׂאִינוּ בְּדוּרוֹת הַבָּאִים (וְגַם
27 בְּדוּרֵי-הַמִּתְחִיל וַיְדַעַת מִשְׁנַת
28 תְּרִי"ז הַנַּ"ל⁵⁶) שְׂבָהֶם נִתְבָּאֲרָה
29 מַעֲלַת עֲבוּדַת הַנְּסִינּוֹת,
30 וְהִיתְרוֹן הַגְּדוֹל שֶׁהִיא פּוֹעֵלַת בְּאֵדָם
31 שְׂמִיזָה מוֹכֵן, שְׂעִיקָר עֵנָן
32 יְרִידַת הַנְּשִׁמָּה בְּגוֹף הוּא
33 בְּשִׁבִיל עֲבוּדַת הַנְּסִינּוֹת,
34 לְעַמּוֹד בְּפָנָיו נִסְיוֹן וְלַהֲתַגַּבֵּר עָלָיו כִּי
35 עֲבוּדַת הַבְּרוּרִים שֶׁהִיא, כֹּאמֹר,
36 הַפְּרַדַּת הַטּוֹב מֵהָרַע וְהַעֲלָאתוֹ לְקַדּוּשָׁה
37 הַרְי' כְּלָלוּתָהּ בְּדוֹךְ כֻּלָּל הוּא
38 בְּדָבָרִים הַמְּוַתְּרִים בְּאִכְלֵהָ אוֹ
39 הַנָּאָה אַחֲרַת שֶׁהֵם מְקַלִּיפֵת נֹגְהָ
40 הַקְּלִיפָה שֶׁמְעוּרֵב בָּהּ טוֹב וְלֹכֵן נִקְרָאָת
41 "נוֹגְהָ", לְשׁוֹן אוֹר, וְהִיא שׁוֹרֵשׁ הַחַיּוֹת
42 שֶׁל הַדְּבָרִים הַמְּוַתְּרִים וְאֵם-כֵּן אִם הַנְּשִׁמָּה עוֹסֶקֶת בְּעִיקָר בְּעֲבוּדַת

הַבְּרוּרִים' שֶׁהִיא עַל-יְדֵי מִגַּע עִם הַדְּבָרִים הַמְּוַתְּרִים נִשְׂאֵר עֲדֵין חֶלֶק
הָעוֹלָם כֻּל הַדְּבָרִים הַאֲסוּרִים בְּאִכְלֵהָ אוֹ בְּהִנָּאָה שְׁשׁוּרֵשׁ הַחַיּוֹת שֶׁלֹּהֵם הוּא
מֵהַקְּלִיפּוֹת שֶׁאֵין בָּהֶם טוֹב כֻּלָּל שְׂאִינוּ מְבוֹרֵר, וְאִי אֶפְשָׁר לְכַרְרוֹ
עַל יְדֵי הַשִּׁמּוּשׁ בּוֹ לְשֵׁם עֲבוּדַת ה' כִּי אִם בְּאֹפֶן שֶׁל דְּחִיָּה וְהַתְּרַחֲקוֹת
מִמֶּנּוּ שֶׁהִי מְדוּבֵר בְּדָבָרִים אֲסוּרִים,
וְהַרְי' אֵין זֶה תְּכִלִּית הַכְּפִי שֶׁהִיא מְצַד
בְּרִיאַת הָעוֹלָם כְּפִי שֶׁהִיא מְצַד
עֵנָן הַחֲסוּד, שְׂצָרִיף לְהִיּוֹת
בְּאֹפֶן שֶׁלֹּא יִדַּח מִמֶּנּוּ נִדְחָה⁵⁷
וְלֹא יִישָׂא שׁוֹם דְּבַר בְּבִרְיָהּ שֶׁלֹּא
יִתְבַרֵּר וְיִהְיֶה מִחוּץ לְחֻסּוֹם הַקְּדוּשָׁה
אַלֵּא הַכּוֹל יִתְבַרֵּר וְיִתְעַלֶּה, גַּם הַדְּבָרִים
הַאֲסוּרִים. אֲךָ עַל זֶה כְּדֵי שֶׁגַּם
הַדְּבָרִים הַאֲסוּרִים יַעֲלוּ לְקַדּוּשָׁה יִשְׁנוּ
הָעֵנָן דְּעֲבוּדַת הַנְּסִינּוֹת,
שְׂעַל-יְדֵי-זֶה כֹּאשֶׁר הָאָדָם עוֹמֵד
בְּנִסְיוֹן וּמִתְגַּבֵּר עַל הַדְּבַר שֶׁמוֹנֵעַ
וּמַעֲכָב מֵעֲבוּדַת ה' מִתְּהַפֵּף הַדְּבַר
הַמְּסַתִּיר עַל עֲבוּדַת ה' שְׂמִמְנוֹ
כֹּא הַנְּסִינּוֹת⁵⁸, וְהוֹפֵךְ לְטוֹב
וְקַדּוּשָׁה עַל-דֶּרֶךְ זְדוּנוֹת נַעֲשׂוּ
לוֹ פְּזִיחוֹת⁵⁹, כֹּאמֹר חֲכִימֵנוּ ז"ל
שֶׁהַעוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה מֵאִהְבַת ה', הַחֲטָאִים
שֶׁעָשָׂה בְּמִידָד, הֵם עֲצֵמִם נִפְסָכִים
לְהִיּוֹת לוֹ זְכוּיוֹת, וְהַסִּיבָה לַכֵּךְ הִיא
כִּינּוֹן שְׂעַל-יְדוֹ עַל יְדֵי הַנִּסְיוֹן
נִתְעַלָּה הָאָדָם (מְנַסֶּה לְשׁוֹן
הַפְּסוּק "כִּי מְנַסֶּה ה' אֲלוּקִיכֶם אֲתֶכֶם"
מִתְּפַרֵּשׁ לֹא רַק מִלְשׁוֹן נִסְיוֹן אֲלֵא גַם
מִלְשׁוֹן נֶס וְהַרְמָה, כְּלִשׁוֹן הַפְּסוּק
"אִרְיִם נִסִּי עַל הַהֲרִים") בְּעִילּוֹי
וְהִתְרוֹן גְּדוֹל שֶׁלֹּא בְּעֶרְףָה לֹא יִחַס
וְהַשְׂוֹאָה יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר עַל-יְדֵי
עֲבוּדַת הַבְּרוּרִים, כְּמִבְּאֵר
כְּכֹמָה מְקוֹמוֹת⁶⁰ בְּתוֹרַת
הַחֲסִידוֹת שְׂפִאֲשֶׁר עוֹסְקִים
בְּעֲבוּדַת הַבְּרוּרִים, שְׂעִיקָרָה
כֹּאמֹר בְּמִגַּע עִם הַדְּבָרִים הַגְּשִׁמִּים
הַמְּוַתְּרִים אֲזִי הַעֲבוּדָה בְּלִימוּד
הַתּוֹרָה וְקִיּוּם הַמִּצְוֹת הִיא אֲמָנָם בְּאֹפֶן
אֲמָנָם בְּאֹפֶן דְּוָאֲהִבְתָּ אֶת
הַוַּי' אֱלֹקֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל
נַפְשְׁךָ⁶¹, אֲבָל עֲדֵין אֵין זֶה בְּאֹפֶן דְּבְכָל

ואילך. (53) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז. ב"ר ספ"ג. במדב"ר פ"ג, ו. תניא רפ"ו. ובכ"מ. (54) פ' ראה יט, ב ואילך. כא, ב ואילך. (55) פ' ראה יג, ד. (56) סה"מ תרנ"ז ע' נב ואילך. (57) ע"פ לשון הכתוב - שמואל-ב יד, יד. (58) ראה ד"ה אחרי בדרך מצוותיך קפה, ב ואילך. (59) יומא פו, ב. (60) ראה סה"מ עטר"ת ע' שיב. (61) ואתחנן ו, ה.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

44 נמרוד [שהפיל את אברהם לכבשן האש] נוצח, אני משלו. וכשניצל אברהם,
 45 אמרו להרן: משל מי אתה? אמר להם הרן: משל אברם אני. השליכוהו
 46 לכבשן האש ונשרף... אלא אברהם אבינו הלך מלכתחילה על-
 47 מנת שפכשן האש ישרפנו), אף פיון שטבע העולם לא
 48 עיכבו, מלעבוד את עבודתו ולא
 49 העלים והסתיר על עבודתו
 50 במילוי תפקיד נשמתו
 51 בפעלמא דין, בעולם הזה, הנה
 52 זה גופא המסירות נפש עצמו פעל
 53 ביטול הטבע (שהאש לא
 54 שרפה אותו וניצל בנס למעלה
 55 מהטבע), על-ידי זה שנתגלה
 56 בתוך טבע העולם שהאש שורפת
 57 בחינת אור אין-סוף הפלתי
 58 פעל-גבול שלמעלה מהגבלת
 59 הטבע ובפועל האש לא שרפה.
 60 והינו, שנתגלה בשם אלקים,
 61 בגימטריא הטבע, שענינו
 62 צמצום והגבלה, שהוא בעצם
 63 כולא חד כולו אחד עם שם
 64 הרן, שענינו אור וגילוי
 65 (פמבואר בארוכה בדבור-
 66 המתחיל ונדעת הנ"ל⁶⁶ משנת
 67 תרנ"ו). וגילוי זה של אור אין סוף
 68 הבלתי-גבול בתוך העולם המוגבל הוא
 69 (לא על-ידי עבודה הקשורה
 70 עם סדר השתלשלות של ירידת
 71 האור האלקי בצורה הדרגתית, האור
 72 המרוד והמוגבל שזוהי עבודת
 73 הפרורים, כמבואר לעיל אלא)
 74 על-ידי עבודת הנסיונות
 75 דוקא שהיא למעלה מהגבלה.
 76 ו) ועל-דרך זה יובן גם פענן
 77 ארבעה צריכין להודות,
 78 שסימנם וכל החיים, "חיים"
 79 ראשית תיבות חולה ים פסורין
 80 מדבר, שהם נמצאים במצמד
 81 ומצב של סכנה ממש, סכנה
 82 מוחשית, סכנת נפשות⁶⁷ (ועל-
 83 דרך זה מי שהיה מעונה

1 באופן דבכל מאד⁶², עבודה באופן של מסירות נפש ללא גבול,
 2 המשמעות הפנימית של "מאד" ודוקא על-ידי עבודת הנסיונות
 3 באים לעבודה דבכל מאדך, "מאד", בלי גבול למעלה ממדידה
 4 והגבלה⁶³ כפי שממשיך ומבאר.
 5 והענין בזה, שפעבודת
 6 הנסיונות צריך לשבור ולבטל
 7 את ההעלם וההסתר
 8 שבנסיון, כאשר אדם עומד בפני
 9 ניסיון בעניני תורה ומצוות עליו לדעת
 10 שיש לו את הכוחות הדרושים כדי
 11 להתגבר ולעמוד בניסיון, והניסיון נובע
 12 מהעלם והסתר על האמת ותפקידו הוא
 13 לבטל את ההעלם וההסתר ולגלות את
 14 האמת דאמיתית ענין הנסיון
 15 הוא בדוגמת הנסיונות
 16 דאברהם אבינו (דכתיב ביה⁶⁴
 17 שכתוב בו והאלקים נסה את
 18 אברהם), שעבד עבודתו מילא
 19 את תפקידו ושליחותו בעולם
 20 להקריא ולהכריז לפרסם אודות
 21 אחדות הרן בעולם⁶⁵, ועד
 22 שאפילו ענין המסירת-נפש
 23 גם כאשר לשם כך היה צריך למסור
 24 את חייו לא עיכבו (עם האט
 25 אים ניט אפגעשטעלט לא עצר
 26 בעדו), אלא המשיך בפרסום אחדות
 27 ה' בעולם גם כשהדבר סיכן את חייו
 28 בפועל וכמו בפעם שהשליכו
 29 אותו בכבשן האש, אף שידע
 30 שפיון שעל-פי טבע אש
 31 שורפת, אזי תשרפנו האש
 32 חס-ושלום (שהרי אברהם
 33 לא הלך לכבשן האש על-
 34 מנת שיעשה לו נס שפכשן
 35 האש לא יפעל פעולתו בדרך
 36 הטבע, שאז היה זה באופן
 37 בלתי רצוי, וכמו בהרן⁶⁵,
 38 אחיו של אברהם אבינו, שהלך לכבשן
 39 האש על מנת להניצל כדברי חכמינו
 40 ז"ל שהובאו בפירושו רש"י על התורה
 41 (בסוף פרשת נח): "... והרן יושב
 42 ואומר בלבו, אם אברם נוצח [מנצח,
 43 לא נשרף בכבשן האש] אני משלו, ואם

(62 ראה ת"א מקץ לט, ג"ד. 63) וירא כב, א. 64) ראה סוטה יו"ד, סע"א ואילך. 65) ראה פרש"י נח יא, כח. 66) סה"מ תרנ"ז ע' נג. 67) ראה סדר ברכת הנהנין לאדה"ז שבעה ע"א.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 כַּכְבְּלֵי בְרוּזֶל⁶⁸ שגם זו סכנת-חיים), שְׁמַגִּיעַ ונוגע עַד הַעֲצָם
2 שְׁלוֹ. וְהִינוּ, שְׁבִדְרָךְ הַטֹּבֵעַ אֵינוֹ רוֹאֶה פִּיעַד יַנְצֵל, אֲלֵא
3 הַדֶּרֶךְ הַיְחִידָה לְהִינְצֵל מִהַסַּכְנָה הַמוֹחֶשֶׁת הִיא בְּדֶרֶךְ גַּם, וְהָרִי אֵין
4 סוּמְכִין עַל הַגַּס⁶⁹, ואדם צריך לעשות את כל התלוי בו בדרך הטבע
5 וְאֶף-עַל-פִּי-כֵן יֵשׁ אֲצִלוֹ
6 הָעֲנִין דְּוִיצְעָקוֹ (וְכֵן וִיזְעָקוֹ) 1 כַּכְבְּלֵי בְרוּזֶל⁶⁸), שְׁמַגִּיעַ עַד הַעֲצָם שְׁלוֹ. וְהִינוּ,
7 אֶל הַיָּד, מִתּוֹךְ אֲמוּנָה שְׁלֵמָה 2 שְׁבִדְרָךְ הַטֹּבֵעַ אֵינוֹ רוֹאֶה פִּיעַד יַנְצֵל, אֲלֵא בְּדֶרֶךְ
8 הַמַּצֵּב הַמְסוּכֵן, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יִצֵּל 3 גַּם, וְהָרִי אֵין סוּמְכִין עַל הַגַּס⁶⁹, וְאֶף-עַל-פִּי-כֵן
9 אוֹתוֹ הִנֵּה עַל-יְדֵי-זֶה בְּכּוֹחַ 4 יֵשׁ אֲצִלוֹ הָעֲנִין דְּוִיצְעָקוֹ (וְכֵן וִיזְעָקוֹ) אֶל הַיָּד,
10 הַצַּעֲקָה אֵל ה' נַעֲשֶׂה אֲצִלוֹ 5 הִנֵּה עַל-יְדֵי-זֶה נַעֲשֶׂה אֲצִלוֹ עִלּוּי גְדוֹל בְּיֹתֵר, בְּמַעֲמָדוֹ
11 עִלּוּי גְדוֹל בְּיֹתֵר, בְּמַעֲמָדוֹ 6 עַד לְתַכְלִית
12 וּמַצְבּוֹ הַרוּחִי, עַד לְתַכְלִית 7 עַל-דֶּרֶךְ הָעִלּוּי
13 הָעֲלִיָּה, עַל-דֶּרֶךְ הָעִלּוּי 8 שְׁבִשְׁבִיל זֶה הִיָּה כְּדָאֵי כְּלֹלוֹת עֲנִין יְרִידַת
14 שְׁנַעֲשֶׂה עַל-יְדֵי עֲבוֹדַת 9 הַנְּשִׁמָּה לְמִטָּה, שֶׁהִיא יְרִידָה עֲצוּמָה, עַד לְבִירָא
15 הַנְּסִיוֹנוֹת, שְׁכַמְבוּאָר לְעֵיל זוּהִי 10 עֲמִיקָתָא, וְהַתַּכְלִית בְּזֶה הִיא כְּדֵי לְבַטֵּל אֶת
16 עֲבוּדָה שְׁלֵמָה מִהַמַּגְבּוּלוֹת שֶׁל 11 הַבִּירָא עֲמִיקָתָא, וְלַעֲשׂוֹת מִהַבּוֹר דִּירָה לוֹ
17 הָעוֹלָם שְׁזוּהִי הַהֲתַעֲלוֹת הַזֶּה 12 יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ הָאֵיגְרָא רְמָה, וְעוֹד יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר
18 שְׁנַפְעֵלַת עַל יְדֵי עֲבוֹדַת הַנְּסִיוֹנוֹת, 13 הָאֵיגְרָא רְמָה (דָּאֵם לֹא כֵן, לֹא הִיָּה צוֹרֶךְ בְּכָל
19 וּבְדוּמָה לֹזֵה עַל יְדֵי הַזַּעֲקָה לְה' שֶׁל 14 עֲנִין הַיְרִידָה), בֵּינָן שְׁדוּקָא עַל-יְדֵי הָעֲבוּדָה
20 הָאֲרַבְעָה הָאֲמוּרִים, כְּשֶׁהֵם נִמְצְאִים 15 דְּקִיּוּם הַתּוֹרָה וּמִצְוֹת בְּעוֹלָם הִנֵּה הַגְּשָׁמִי נַעֲשִׂית
21 בְּסַכְנָה עֵיקַר הַכּוֹנֵן שְׁבִשְׁבִיל 16 הַדִּירָה לְעֲצָמוֹתוֹ⁷⁰, וְעַד לְאִשְׁתַּאֲבָא בְּגוּפָא
22 זֶה הִיָּה כְּדָאֵי כְּלֹלוֹת עֲנִין 17 דְּמַלְכָּא⁷¹.
23 יְרִידַת הַנְּשִׁמָּה לְמִטָּה, שֶׁהִיא 18 וְזֶהוּ גַם קִישׁוֹר הָעֲנִין דְּאֲרַבְעָה צְרִיכִין לְהוֹדוֹת
24 יְרִידָה עֲצוּמָה, מְדוּרָה עֲלִיּוּנָה 19 עַם מָה שְׁכַתּוּב בְּהַתְּחַלַּת הַמְּזִמּוֹר⁷², הוֹדוּ
25 גְבוּהָהּ מֵאֵד, "אֵיגְרָא רְמָה" (גַּג גְבוּהָ) 20 לְה' כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדוֹ, יֹאמְרוּ גְאוּלֵי הַיָּד
26 עַד לְבִירָא עֲמִיקָתָא כּוֹר עֲמוּק, 21 אֲשֶׁר גְּאָלָם מִיַּד צָר וּמֵאֲרָצוֹת קְבָצָם מִמְזָרְחַ
27 וְהַתַּכְלִית הַכּוֹנֵן הַמְטַרָה בְּזֶה 22 וּמֵמַעְרַב מִצְפּוֹן וּמִיָּם, שְׁזוּהִי הַנְּתִינֵת כַּח'
28 הִיא כְּדֵי לְבַטֵּל אֶת הַבִּירָא 23 לְיְרִידָה דְּכָל ד' הַסּוּגִים דְּחוּלָה יָם יְסוּרִין מְדָבְרַ,
29 עֲמִיקָתָא, בְּדוּמָה לְמַבּוּאָר לְעֵיל עַל 24 שֶׁהַתְּחַלְתָּהּ הִיא מִכְּלֹלוֹת עֲנִין יְרִידַת הַנְּשִׁמָּה
30 בִּיטוּל הַמְּנִיעוֹת וְהַעֲיֻכּוּבִים שֶׁל הַנְּסִיוֹן 25 בְּגוּף, שְׁתַּכְלִיתָהּ הִיא צוֹרֶךְ עֲלֶיהָ, לְהִיּוֹת לוֹ
31 וְלַעֲשׂוֹת מִהַבּוֹר עֲצוּמוֹ דִּירָה לוֹ 26 יִתְבָּרַךְ דִּירָה בְּתַחְתּוֹנִים, שְׁתַּכְלִיתָהּ הִיא צוֹרֶךְ עֲלֶיהָ, לְהִיּוֹת לוֹ
32 יִתְבָּרַךְ, מִקּוּם רְאוּי לְהַשְׂרֵאת 27 תְּהִיָּה כְּאֲשֶׁר יוֹדוּ ה', אֲשֶׁר גְּאָלָם
33 הַשְּׂכִינָה כְּמוֹ הָאֵיגְרָא רְמָה 28 צָר וּמֵאֲרָצוֹת קְבָצָם מִמְזָרְחַ וּמֵמַעְרַב מִצְפּוֹן
34 שְׁמַמְנוּ בָּאָה וְיִרְדֵה הַנְּשִׁמָּה, וְעוֹד 29 וּמִיָּם, עַל-יְדֵי מְשִׁיחַ צְדָקְנוֹ, בֵּינָן שְׁאֵז יְקוּיָם
35 יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר הָאֵיגְרָא רְמָה 30 הַיְעוֹד⁷³ אֶת רוּחַ הַטּוּמְאָה אֲעַבִּיר מִן הָאָרֶץ,
36 (דָּאֵם לֹא כֵן, כִּי אִם הָעֲלִיָּה הִיא 31 וְהַחֲסִירִים שְׁבוּ הִיתָה הַנְּשִׁמָּה לְפָנָי
37 רַק עַד לְמַקּוֹם שְׁבוּ הִיתָה הַנְּשִׁמָּה לְפָנָי 32 וְהָיָה יוֹתֵר לֹא הִנֵּה צוֹרֶךְ
38 הַיְרִידָה וְלֹא יוֹתֵר לֹא הִנֵּה צוֹרֶךְ 33 כְּכָל עֲנִין הַיְרִידָה), בֵּינָן
39 שְׁדוּקָא עַל-יְדֵי הָעֲבוּדָה 34 דְּקִיּוּם הַתּוֹרָה וּמִצְוֹת בְּעוֹלָם
40 הִנֵּה הַגְּשָׁמִי עִם כָּל הַהַעֲלָמוֹת 35 וְהַחֲסִירִים שְׁבוּ נַעֲשִׂית הַדִּירָה אֲעַבִּיר מִן הָאָרֶץ, 36 וְהָרִבַּר עוֹשֶׂה אֶת הָעוֹלָם לְדִירָה לְה'

(68 סדר ברכת הנהנין שם. 69) ראה פסחים סד, ב. זח"א קיא, ב. קיב, ב. רל, ב. 70) ראה המשך תרס"ו ע' ג. ובכ"מ. (71 זח"א ריז, ב. וראה תו"א יתרו עא, א. סה"מ תרנ"ד ע' רבע. 72) תהלים קז, א.ג. 73) זכרי' יג, ב.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

42 העבודה הרוחנית של האדם, ועד למניעות ועיכובים שמצד
 43 ה'לעומת-זה', הקליפות והסטרא-אחרא שאינם מניחים לא
 44 מאפשרים לעשות לו יתברך דירה בתחתונים, והעבודה של
 45 האדם היא להתגבר על כל ההעלמות וההסתרים כו',
 46 ולעסוק בתורה ומצוות, למרות
 47 הקשיים והמניעות, שעל-ידי-זה,
 48 נעשים מאשרים ומבורכים
 49 בכל טוב (כפי שמסים
 50 במאמר²⁷).
 51 ז) וזהו גם פללות הענין
 52 די"ב תמוז חג הגאולה של הרבי
 53 הרי"צ שאז היתה הגאולה
 54 מכל המונעים ומעכבים
 55 ד'לעומת-זה' שהיו אצל בעל
 56 הגאולה והשמחה, והוא ענין
 57 גילוי שם הוי"ו שלמעלה מהגבלות
 58 בסדר השתלשלות המוגבל,
 59 שישנו בכל דור ודור על-ידי
 60 האותות ומופתים שנעשים
 61 לצדיקים, כמבאר ב'שער
 62 היחוד והאמונה'⁸⁰ שבספר
 63 התיאור לבנו הזקן בפירוש מאמר
 64 רבותינו ז"ל⁸¹ בתחלה עלה
 65 במחשבה העליונה, של הקדוש
 66 ברוך הוא לברוא את העולם
 67 במדת הדין, ראה שאין
 68 העולם מתקום שתף עמו
 69 מדת הרחמים, דהינו התגלות
 70 אלקות על-ידי צדיקים
 71 ואותות ומופתים שבתורה
 72 שהיא כאמור גילוי שם הוי"ו בעולם.

1 פידוע⁷⁴ בתורת החסידות המשל והדוגמא בזה מדירת המלך,
 2 שתחלה צריכים לנקותה שתהיה נקיה בתכלית, וטהרה
 3 וקדושה כו' ומה מובן במשל – כאשר העולם נטהר לחלוטין מרות
 4 הטומאה, אזי הוא 'דירה' למלך, הקדוש ברוך הוא, בשלמות.
 5 וכל זה נעשה על-ידי
 6 העבודה במשך שית אלפי
 7 שנין דהוי עלמא⁷⁵, כמאמר
 8 חכמינו ז"ל שהעולם הזה (במתכונתו
 9 הנוכחית) נועד להתקיים ששת אלפים
 10 שנה בירידת הנשמה בגוף,
 11 ובאופן שצופה רשע לצדיק
 12 גוי' ועומד נגדו וכאשר הנשמה
 13 יורדת לעולם היא צריכה להתגבר על
 14 המניעות והעיכובים מצד הקליפה,
 15 כמבאר לעיל, בכל ד' האופנים
 16 דחולה ים יסורין מדבר, כפי
 17 שמבאר במאמר ענינם והסכנה
 18 שבכל אחד מהם בעבודה
 19 הרוחנית, ומקדים שהסיבה
 20 לזה והגורם למצבי סכנה ורוחנית
 21 היא טרדת הפרנסה בצוק
 22 העתים כו' [שלכן יש בזה
 23 ביציאה ממצבים אלה הענין
 24 דברוף הגומל לחייבים טובות
 25 שגמלני טוב, כדאיתא
 26 ב'מאור עינים'⁷⁶ שיסד
 27 הבעל-שם-טוב לומר מזמור
 28 זה "הודו לה' כי טוב, יאמרו גאולי
 29 ה" ב'ערב שבת במנחה'⁷⁷,
 30 להודות לה' על כל מה שעבר על
 31 האדם במשך השבוע, וכמבאר
 32 במקום אחר⁷⁸ טעם הדבר,
 33 לפי שבערב שבת אחר חצות
 34 שאז מתחיל ענין השבת⁷⁹,
 35 צריכים להודות על ההצלה
 36 מכל הסכנות הן בגשמיות והן
 37 ברוחניות שישנן בהתעסקות
 38 בעובדין דחול בעולם הזה
 39 המתחונן במשך ימות החול.
 40 ועל-דרך-זה בנוגע לכל
 41 ההעלמות וההסתרים על

בכל טוב (כפי שמסים במאמר²⁷).

24 ז) וזהו גם פללות הענין די"ב תמוז שאז היתה הגאולה מכל המונעים
 25 ומעכבים ד'לעומת-זה' שהיו אצל בעל הגאולה והשמחה, והוא
 26 ענין גילוי שם הוי"ו בסדר השתלשלות, שישנו בכל דור ודור על-ידי האותות
 27 ומופתים שנעשים לצדיקים, כמבאר ב'שער היחוד והאמונה'⁸⁰ בפירוש
 28 מאמר רבותינו ז"ל⁸¹ בתחלה עלה במחשבה לברוא את העולם במדת הדין,
 29 ראה שאין העולם מתקום שתף עמו מדת הרחמים, דהינו התגלות אלקות
 30 על-ידי צדיקים ואותות ומופתים שבתורה.

24 ז) וזהו גם פללות הענין די"ב תמוז שאז היתה הגאולה מכל המונעים
 25 ומעכבים ד'לעומת-זה' שהיו אצל בעל הגאולה והשמחה, והוא
 26 ענין גילוי שם הוי"ו בסדר השתלשלות, שישנו בכל דור ודור על-ידי האותות
 27 ומופתים שנעשים לצדיקים, כמבאר ב'שער היחוד והאמונה'⁸⁰ בפירוש
 28 מאמר רבותינו ז"ל⁸¹ בתחלה עלה במחשבה לברוא את העולם במדת הדין,
 29 ראה שאין העולם מתקום שתף עמו מדת הרחמים, דהינו התגלות אלקות
 30 על-ידי צדיקים ואותות ומופתים שבתורה.

(74 לקו"ת בלק ע. ג. ר"ה לא, א. סנהדרין צז, א. 76) ס"פ בשלח. (77 עטרת צבי לזח"ב קסח, ב. 78) ראה שער הכולל פ"ז ס"ב. (79 ראה פע"ח שער השבת פ"ג. ועוד. 80) רפ"ה. (81) פרש"י בראשית א, א (ד"ה ברא אלקים).

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 וַיֵּשׁ לְקֶשֶׁר זֶה גַם עִם מַה שֶּׁכְּתוּב בְּתַהֲלִים מְזֻמּוֹר פ"ח
 2 (שְׁזָהוּ הַקְּאִיפִטָל שֶׁל בַּעַל הַגְּאוּלָּה וְהַשְּׂמִחָה שֶׁמִּתְחִיל
 3 בִּי"ב תַּמּוּז זֶה⁸² בַּהֲתַאֵם לַמְנַהֵג לִומר בְּכֹל שָׁנָה אֵת הַפֶּרֶק הַמֵּתַאֵם
 4 לַמִּסְפָּר שְׁנוֹתָיו (לְמַשֵּׁל, כְּשִׁמְגִיעִים לְגִיל י"ג לַהֲתַחֲלִיל בְּאַמִּירַת פֶּרֶק י"ד), עַל
 5 פִּי מִסְפָּר שְׁנוֹתָיו מִשְׁנַת לִידְתּוֹ בִּי"ב
 6 תַּמּוּז ת"מ), וּבְמִזְמוֹר זֶה, פֶּרֶק פ"ח,
 7 נֹאמֵר הַיְוִי 'אַלְקֵי יִשׁוּעָתִי'⁸³,
 8 וְאַיִתָּא מוֹבָא ב'מְדַרְשׁ תַּהֲלִים',
 9 עַל פְּסוּק זֶה אֲמָרָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל
 10 לְפָנַי הַקְּב"ה, אֵין לִי יִשׁוּעָה
 11 אֲלֵא בָּךְ וְאֵין עֵינֵי מִיְחֻלוֹת
 12 אֲלֵא לָךְ, אֲמַר לָךְ הַקְּב"ה,
 13 הוֹאִיל וְכָךְ הוּא, מֵאַחַר יִשְׂרָאֵל
 14 מֵאַמִּינִים שִׁישׁוּעָתָם תְּבוּא רַק
 15 מִהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וּמִיְחֻלִּים רַק לוֹ
 16 אֲנִי מוֹשִׁיעֶךָ, שְׁנֵאמַר⁸⁴
 17 יִשְׂרָאֵל נוֹשַׁע בְּהוִי תִּשׁוּעַת
 18 עוֹלָמִים. וּמִסִּים הַפְּסוּק בְּתַהֲלִים
 19 (לְבָאֵר הָאוֹפֵן שָׁבוּ נַעֲשֶׂה
 20 הַדְּבַר), וְאֲנִי אֵלִיד הַיְוִי
 21 שׁוּעָתִי וּבִבְקָר תְּפִלְתִּי
 22 תִּקְדַּמְךָ⁸⁵, וּב'מְדַרְשׁ תַּהֲלִים'
 23 שָׁם, מְלֵאךְ שֶׁהוּא מְמוּנָה עַל
 24 הַתְּפִלָּה מִמֵּתִין עַד שֶׁתִּתְפַּלֵּל
 25 כְּנֶסֶת אֲחֵרוּנָה (הַמְנַן
 26 הָאֲחֵרוֹן) שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְנוֹטֵל
 27 כָּל הַתְּפִלוֹת שֶׁל כָּל הַמִּנְיָנִים בִּיחַד
 28 וְעוֹשֶׂה אוֹתָן עֲטָרָה כְּתוּ
 29 וְנוֹתְנָה בְּרָאשׁוֹ שֶׁל הַקְּב"ה,
 30 שְׁנֵאמַר⁸⁶ בְּרֻכּוֹת לְרֹאשׁ
 31 צַדִּיק, חֵי הָעוֹלָמִים.
 32 וְזֶה גַם מַה שֶּׁכְּתוּב בְּמִזְמוֹר
 33 דָּאַרְבָּעָה צְרִיכִין לְהוֹדוֹת:
 34 וַיִּצְעֲקוּ אֶל הַיְוִי, וְעַל-יְדֵי-זֶה
 35 נַעֲשִׂית הַיִּשׁוּעָה כּו', בְּדוּמָה
 36 לְדַבְּרֵי הַפְּסוּק הָאִמּוֹר בְּתַהֲלִים
 37 שֶׁהַתְּפִילָּה לֵה' וְהַהֲכֵרָה שֶׁהִישׁוּעָה הִיא
 38 רַק מִמֶּנּוּ הִיא הַמְבִיאָה אֶת הַיִּשׁוּעָה.

1 וַיֵּשׁ לְקֶשֶׁר זֶה גַם עִם מַה שֶּׁכְּתוּב בְּתַהֲלִים
 2 מְזֻמּוֹר פ"ח (שְׁזָהוּ הַקְּאִיפִטָל שֶׁל בַּעַל
 3 הַגְּאוּלָּה וְהַשְּׂמִחָה שֶׁמִּתְחִיל בִּי"ב תַּמּוּז זֶה⁸²),
 4 הַיְוִי 'אַלְקֵי יִשׁוּעָתִי'⁸³, וְאַיִתָּא ב'מְדַרְשׁ תַּהֲלִים',
 5 אֲמָרָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְפָנַי הַקְּב"ה, אֵין לִי יִשׁוּעָה
 6 אֲלֵא בָּךְ וְאֵין עֵינֵי מִיְחֻלוֹת אֲלֵא לָךְ, אֲמַר לָךְ
 7 הַקְּב"ה, הוֹאִיל וְכָךְ הוּא, אֲנִי מוֹשִׁיעֶךָ, שְׁנֵאמַר⁸⁴
 8 יִשְׂרָאֵל נוֹשַׁע בְּהוִי תִּשׁוּעַת עוֹלָמִים. וּמִסִּים
 9 (לְבָאֵר הָאוֹפֵן שָׁבוּ נַעֲשֶׂה הַדְּבַר), וְאֲנִי אֵלִיד
 10 הַיְוִי שׁוּעָתִי וּבִבְקָר תְּפִלְתִּי תִּקְדַּמְךָ⁸⁵, וּב'מְדַרְשׁ
 11 תַּהֲלִים' שָׁם, מְלֵאךְ שֶׁהוּא מְמוּנָה עַל הַתְּפִלָּה
 12 מִמֵּתִין עַד שֶׁתִּתְפַּלֵּל כְּנֶסֶת אֲחֵרוּנָה (הַמְנַן
 13 הָאֲחֵרוֹן) שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְנוֹטֵל כָּל הַתְּפִלוֹת וְעוֹשֶׂה
 14 אוֹתָן עֲטָרָה וְנוֹתְנָה בְּרָאשׁוֹ שֶׁל הַקְּב"ה,
 15 שְׁנֵאמַר⁸⁶ בְּרֻכּוֹת לְרֹאשׁ צַדִּיק, חֵי הָעוֹלָמִים.
 16 וְזֶה גַם מַה שֶּׁכְּתוּב בְּמִזְמוֹר דָּאַרְבָּעָה צְרִיכִין
 17 לְהוֹדוֹת: וַיִּצְעֲקוּ אֶל הַיְוִי, וְעַל-יְדֵי-זֶה נַעֲשִׂית
 18 הַיִּשׁוּעָה כּו'.
 19 וְזֶהוּ בְּרוּךְ הַגּוֹמֵל לְחַיִּבִים טוֹבוֹת שְׁגָמְלֵנִי
 20 טוֹב, כְּפִי שֶׁהָיָה אֲצִל בַּעַל הַשְּׂמִחָה
 21 וְהַגְּאוּלָּה בְּשַׁעֲתוֹ, וְעַתָּה לְאַחַר אַרְבָּעֵין שָׁנִין, קָאִי אֵינִישׁ אֲדַעֲתִיהָ דְרַבִּי
 22 (כְּדֵאִיתָא בְּגִמְרָא⁸⁷), שְׁמַגִּיעִים לְעֶצֶם פְּנִימִיּוֹת כְּוָנְתוֹ, וּבִפְרָט בְּנוֹגַע לְמַה
 23 שֶׁכְּתוּב בְּמִכְתָּבוֹ⁸⁸ בְּנוֹגַע לְעִנְיַן הַגְּאוּלָּה: "לְקוֹבְעוֹ לְיוֹם הַתְּעוֹדוֹת וְהַתְּעוֹרְרוֹת
 24 לְחִיּוּק הַתּוֹרָה וְהַיְהִידוֹת כְּכֹל אֲתַר וְאַתְר", שְׁעַל-יְדֵי-זֶה מִתְאַחֲדִים עִם
 25 הַגְּאוּלָּה שֶׁל נְשִׂיא הַדּוֹר, שְׁפוּעָלַת אֲצִל כָּל אֶחָד גְּאוּלָּה פְּרָטִית, וְהַגְּאוּלָּה זֶה
 26 הִיא הַכְּנָה קְרוּבָה לְמַעֲמַד וּמִצְבַּ דְּאֲשֶׁר גָּאֵלֵם מִיַּד צָר וּמִאֲרָצוֹת קְבָצִים
 27 מִמְּזֻרַח וּמִמְּעֵרֵב מִצְפוֹן וּמִיָּם, בְּגְאוּלָּה הָאֲמִיתִית וְהַשְּׁלֵמָה עַל-יְדֵי מְשִׁיחַ
 28 צְדָקְנוּ בְּקְרוּב מְשִׁיחַ.

דעת רבו (כְּדֵאִיתָא כְּפִי שְׁמוּבָא
 בְּגִמְרָא⁸⁷ כְּמוּבָא לְעִיל בְּתַחֲלִיל
 הַמֵּאמֵר), וְהֵינּוּ שְׁמַגִּיעִים לְעֶצֶם
 פְּנִימִיּוֹת כְּוָנְתוֹ, שֶׁל הַרֵב, וּבְעִנְיָנוּ
 – הַרֵב הַרִי"צ בַּעַל הַגְּאוּלָּה, וּבִפְרָט
 בְּנוֹגַע לְמַה שֶׁכְּתוּב הַרֵבִי בַּעַל
 הַגְּאוּלָּה עֲצֻמוֹ בְּמִכְתָּבוֹ⁸⁸ בְּנוֹגַע
 לְעִנְיַן הַגְּאוּלָּה: "לְקוֹבְעוֹ
 לְיוֹם הַתְּעוֹדוֹת וְהַתְּעוֹרְרוֹת
 לְחִיּוּק הַתּוֹרָה וְהַיְהִידוֹת כְּכֹל
 אֲתַר וְאַתְר", שְׁעַל-יְדֵי-זֶה
 מִתְאַחֲדִים עִם הַגְּאוּלָּה שֶׁל
 נְשִׂיא הַדּוֹר, שְׁפוּעָלַת אֲצִל
 כָּל אֶחָד גְּאוּלָּה פְּרָטִית,
 וְהַגְּאוּלָּה זֶה הַגְּאוּלָּה הַפְּרִטִית שֶׁל כָּל
 אֶחָד שְׁמִקְוֵשׁ לְנְשִׂיא הַדּוֹר הִיא
 הַכְּנָה קְרוּבָה לְמַעֲמַד וּמִצְבַּ
 דְּאֲשֶׁר גָּאֵלֵם מִיַּד צָר
 וּמִאֲרָצוֹת קְבָצִים מִמְּזֻרַח
 וּמִמְּעֵרֵב מִצְפוֹן וּמִיָּם,
 בְּגְאוּלָּה הָאֲמִיתִית וְהַשְּׁלֵמָה
 עַל-יְדֵי מְשִׁיחַ צְדָקְנוּ בְּקְרוּב
 מְשִׁיחַ.

(82) ראה סה"מ י"א ניסן ח"א ע' 1 ואילך. וש"נ. (83) פסוק ב. (84) ישעי' מה, יז. (85) פסוק יד. (86) משלי יו"ד, ו. (87) ע"ז
 ה, ב. (88) אגרות-קודש שלו ח"ב ע' פא.